

nummer 43
februari 1990

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

foto voorpagina: Het agentschap van het Rotterdamsch Nieuwsblad in
het hoekpand, 1954. (zie: De bewoningsgeschiedenis van een markante
hoek).

£ 1,50

1

TIJD-SCHRIFT

Nummer 43, februari 1990

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

INHOUD

Redactioneel	2
Van de voorzitter	3
Convocatie Algemene Ledenvergadering	4
Verslag Algemene Ledenvergadering 1989	6
Jaarverslag secretariaat	9
Jaarverslag penningmeester (bijlage)	-
<i>Bewoningsgeschiedenis van een markante hoek</i> door Wout den Breems.	14
Van de excursiecommissie	46
<i>Het soephuis</i> door P. van Halewijn.	47
<i>Het soephuis-een slechte herinnering</i> door A.A.J. de Wolf	59
Oproep van het streekmuseum	62
Het Rode Kruis	62
<i>Vlaardingen uit mijn jeugd- deel 1</i> door P. Borsboom.	63
Agenda.	100
Inhoud volgend Tijd-Schrift	102

REDACTIONEEL

In dit nummer van Tijd-Schrift vindt u opnieuw een diversiteit aan artikelen en mededelingen. Niet het minst is de oproep voor de Algemene Ledenvergadering. Bestuurslid Wout den Breems vertelt over het pand van schildersbedrijf Vermeer aan de Westhavenplaats - een markante hoek!

Voor velen zal het artikel over Het Soephuis van A. van Halewijn herinneringen oproepen aan minder voorspoedige dagen; dat was in elk geval zo voor A.A.J. de Wolf, die bij voorbaat al reageerde met "een slechte herinnering".

P. Borsboom, nog wel bekend van "De Timmerwinkel" neemt ons mee op een wandeling door het Vlaardingen van zijn jeugd; in een volgend nummer van Tijd-Schrift hopen we de wandeling te vervolgen.

Let u verder op de agenda, de oproep van het Streekmuseum Jan Anderson en de mededeling van Het Rode Kruis.

Redactie Tijd-Schrift.

De auteurs zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen.

VAN DE VOORZITTER

In dit nummer van Tijd-Schrift treft u naast een aantal interessante verhalen van stadgenoten ook informatie betreffende onze Historische Vereniging Vlaardingen. Ook dit jaar valt de Ledenvergadering eind februari; velen laten zo'n bijeenkomst voor wat die is en blijven thuis. Feitelijk hebben die mensen ongelijk, immers, de Ledenvergadering is het moment waarop de leden hun zegje kunnen doen. Dáár wordt het bestuur gekozen, dáár wordt verantwoording afgelegd, dáár wordt het beleid bepaald! Elders in dit Tijd-Schrift zult u kunnen lezen dat we op 27 februari aanstaande beslissingen moeten nemen over de hoogte van de contributie in de komende jaren. Want ook al gaat het in velerlei opzicht goed met onze HVV, we hebben van het gemeentebestuur duidelijke signalen gekregen dat het niet mogelijk is jaar in jaar uit steeds meer te blijven bijdragen in de produktiekosten van het Jaarboek. Met andere woorden, we zullen als vereniging, dus als leden, meer kosten zelf moeten opbrengen. Dat kan alleen maar wanneer de contributie omhoog gaat, tenzij...., tenzij we tevreden zijn met minder dikke Tijd-Schriften en minder fraaie Jaarboeken. Wij, als bestuur, zijn daar niet vóór, maar wat zeggen onze circa 900 leden?

Dat horen we graag op de Ledenvergadering, ook van u!

Met vriendelijk groet,
K.W. van Netten,
voorzitter.

CONVOCATIE ALGEMENE LEDENVERGADERING 1990.

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen nodigt de leden uit tot het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering, te houden op dinsdag 27 februari 1990 in de zaal van Bethelkerk, Burgemeester Verkadesingel 26 te Vlaardingen; aanvang 19.30 uur.

AGENDA

1. opening door de voorzitter
2. ingekomen stukken
3. notulen algemene ledenvergadering van 21 februari 1989
4. jaarverslag secretariaat
5. verslag kascommissie en benoeming nieuwe kascommissie
6. financieel verslag 1989 en begroting 1990
7. vaststelling contributie
8. bestuursverkiezing
9. mededelingen van het bestuur
10. rondvraag
11. sluiting

bij agendapunt 7, vaststelling contributie:

Onder verwijzing naar het verslag van de vorige vergadering stelt het bestuur voor de contributie per 1 januari 1991 te verhogen tot f 32,50 per lid per jaar. Toenemende kosten van en teruglopende gemeentelijke bijdrage voor het Jaarboek dwingen het bestuur tot dit voorstel.

bij agendapunt 8, bestuursverkiezing:

Aftredend zijn mevrouw S.W.van der Velden-van Hees en de heren C.J.Hart en J.J.Westerdijk. Beide heren zijn herkiesbaar, terwijl mevrouw van der Velden-van Hees de wens te kennen heeft gegeven uit het bestuur te treden. Gelet op de al enige tijd bestaande vacature zijn er derhalve twee open plaatsen in het bestuur.

Met genoegen stellen we reeds nu als kandidaat de heer L.A. Kalden, Vondelstraat 35 te Vlaardingen. Andere kandidaten kunnen schriftelijk of telefonisch worden ingediend bij het secretariaat tot uiterlijk 14 februari 1990; van hen moet bekend zijn dat zij een eventuele benoeming zullen aanvaarden.

Na de pauze, omstreeks 20.30 uur, zal door het bestuur van de Federatie Vlaardingse Muziekgezelschappen een lezing worden gehouden over muziekgezelschappen in onze stad.

NOTULEN van de algemene ledenvergadering van de Historische Vereniging Vlaardingen, gehouden op 21 februari 1989.

De voorzitter, de heer K.W. van Netten, opende de 22e algemene ledenvergadering, die door circa 50 leden werd bezocht.

Het jaar 1988, aldus de voorzitter, was in vele opzichten een gewoon jaar voor onze vereniging. We hielden onze lezingenavonden, gingen op excursies, reikten restauratiepenningen uit, presenteerden het Jaarboek en brachten het Tijd-Schrift uit, alles volgens onze traditie!

Hij reikte een pluim uit aan de plaatselijke pers die het afgelopen jaar op plezierige en doorgaans duidelijke wijze aandacht schonk aan de activiteiten van de Historische Vereniging.

Ook was hij vol lof over de inzet van de vele leden die op uiteenlopende manieren hun medewerking verleenden. Want al die eerder genoemde activiteiten kunnen alleen maar zo rustig hun voortgang vinden door hun inspanningen, zo merkte de voorzitter op.

Zijn tevredenheid ging tevens uit naar het inhoudelijk groeiende contact met de gemeentelijke overheid. Hij doelde met name op het regelmatig overleg dat de Commissie Restauratiepenning had met leidinggevend ambtenaren en wethouders.

De voorzitter vroeg bijzondere aandacht voor onze activiteit ten behoeve van het Vissersmonument. Op instigatie van enkele leden hebben wij ons geschaard onder diegenen die dit monument en dat wat het symboliseert een warm hart toedragen. U zult in de komende maanden hierover ongetwijfeld meer vernemen, aldus de voorzitter.

Hij merkte op dat het ledental nog steeds stijgende is. We tellen thans een royale 800 en we verwachten dat de groei er nog lang niet uit is. We stellen ons voor binnen enige tijd gerichte actie te ondernemen, opdat

het eerste duizendtal werkelijkheid zal worden. Ook in dit kader kondigde hij vervolgens nadere informatie aan.

Wat het bestuur betreft, kan ik zeggen dat we graag voortgaan op de ingeslagen weg.

Met name vanavond, op de ledenvergadering, is het aan u om aan te geven of die weg ook de door u gewenste is, aldus de voorzitter.

Als ingekomen stuk was er het bericht van verhindering van de heer J. Teygeler.

De notulen van de algemene ledenvergadering van 25 februari 1989 werden zonder wijzigingen goedgekeurd.

Dit gold tevens voor het jaarverslag van het secretariaat.

De kascommissieleden, de heren J. de Bloeme en J. Teygeler hebben de kas gecontroleerd en in orde bevonden.

De penningmeester, de heer J.J. Westerdijk, werd decharge verleend.

Als nieuwe kascommissieleden werden benoemd de heren J. de Bloeme en P. Wapenaar.

Het financieel verslag 1988 en de begroting 1989 werden door de aanwezigen goedgekeurd

De ledenvergadering modificeerde het voorstel van het bestuur om per 1 januari 1990 de contributie te verhogen tot f 32,50 als volgt:
per 1 januari 1990 wordt de contributie verhoogd tot f 30,00. In de komende algemene ledenvergadering zal worden voorgesteld de contributie per 1 januari 1991 te verhogen tot f 32,50.

Tevens werd goedkeuring gehecht aan het voorstel om per 1 januari 1989 voor leden buiten Vlaardingen, Schiedam, Maassluis en Maasland, die niet over een postadres in Vlaardingen beschikken, de contributie te verhogen met een bijdrage in de verzendkosten van Tijd-Schrift ad f 6.- per jaar.

Daar er geen tegenkandidaten waren gesteld, werden de aftredende bestuursleden de heren K.W. van Netten en D. van Os herkozen.

Tijdens de rondvraag werd de suggestie gedaan om bij lezingenavonden voor niet-leden een entree te heffen. De voorzitter zal hier later op terugkomen.

Niets meer aan de orde zijnde sloot de voorzitter de vergadering om 20.15 uur.

JAARVERSLAG EN OVERZICHT ACTIVITEITEN

Leden en bestuur

Het totaal aantal leden bedroeg bij het opstellen van dit jaarverslag 899.

Door overlijden verloren wij - voor zover ons bekend 2 leden: mevrouw C. Grisnigt-Verboon en de heer H. de Ligt.

Gedurende het verslagjaar konden wij 100 nieuwe leden aan ons bestand toevoegen. Om diverse redenen lieten 36 leden ons weten dat zij hun lidmaatschap per 1 januari 1990 beindigd willen zien.

Het is verheugend dat ons ledental in 1989 opnieuw is toegenomen.

De algemene ledenvergadering werd gehouden op 21 februari 1989 in de zaal van de Bethelkerk, Burgemeester Verkadesingel 26 te Vlaardingen. Een verslag van deze bijeenkomst is elders in dit nummer opgenomen.

Het bestuur kent sinds de algemene ledenvergadering de volgende samenstelling:

K.W. van Netten, voorzitter

W.C. den Breems, vice-voorzitter

C.J. Hart, secretaris

J.J. Westerdijk, penningmeester

mevrouw S.W. van der Velden-van Hees

mevrouw E.C. van der Vlis-Dijkema

D. van Os

W. van de Wetering.

Het bestuur vergaderde het afgelopen jaar vijf maal.

Gedurende het jaar 1989 was de HVV vertegenwoordigd op verschillende evenementen. Wij noemen in dit verband de officiële opening van het Museum en Informatiecentrum te Schipluiden, het ontsteken van de gerestaureerde lantaarn, de opening van de tentoonstelling Ziet Vlag en Wimpel Zwieren in het Visserijmuseum en de presentatie van het boek Boerderijen in Zuid-Holland.

Op 19 mei 1989 werd door de Gemeente Vlaardingen - tijdens een sobere, doch indrukwekkende plechtigheid - het Vissersmonument aan de Historische Vereniging Vlaardingen in adoptie overgedragen. Na de overdracht vond er een kranslegging plaats door de burgemeester van Vlaardingen en de voorzitter van de HVV.

De presentatie van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1989 (13e editie) vond plaats op 17 november 1989 in het gebouw van de vroegere Stads-Tussenschool aan de Markt.

Wethouder A. Maarleveld reikte de eerste exemplaren uit aan de auteurs.

Wederom was het jaarboek een produktie van de HVV met de medewerking van het Stadsarchief Vlaardingen.

Naast de jaarverslagen van de Archeologische Werkgemeenschap Helinium, de Historische Vereniging Vlaardingen, het Stadsarchief, het Streekmuseum Jan Anderson en het Visserijmuseum bevat het jaarboek De Kroniek van Vlaardingen 1938, samengesteld door de heer M.A. Struijs, en De Kroniek van Vlaardingen 1988, samengesteld door mevrouw M. van Papeveld-Horst.

Voorts telt het jaarboek een drietal artikelen:

- Over vlieten en vaarten, door de heer K. Boschma.
- De mazen van het net, door de heer A. Brouwer en mevrouw I. Vellekoop.
- Het Stedelijk Instituut te Vlaardingen 1831-1860, door de heer K.W. van Netten.

Bijeenkomsten

Op 24 januari werd een lezing gehouden door Professor C. van Bree, geassisteerd door 2 studenten Nederlands, met als titel "Hoe Vlaardings is ons Vlaardings".

De algemene ledenvergadering vond plaats op 21 februari. Na de pauze hield de heer E.V.A. Dekkers een voordracht over Vlaardingse apothekers.

De geschiedenis van 't Platje werd op 21 maart uit de doeken gedaan door de heer M.A. Struijs.

Op 25 april werd de presentatie - reeds de derde in serie - gegeven van Vlaardingen in oude Ansichten, door de heer C. van IJperen en de heer A. Ouwendijk.

Vlaardingen in Patriottentijd was het onderwerp van de lezing van mevrouw I. Vellekoop op 14 september.

In samenwerking met Boekhuis Den Draak werd op 3 oktober een avond georganiseerd over het pas verschenen boek Raven van de heer J. Houdijk.

De heren J. van Dorp en C. Maarleveld hielden op 25 oktober een dialyzing over de Vlaardingse Rederijker Blazoenen.

Klederdrachten van Vlaardingen werden op 21 november belicht door de heer H. Roza.

Het gemiddeld bezoekersaantal van deze bijeenkomsten bedroeg 125 leden en andere belangstellenden.

Commissies

De Commissies van de HVV - gevormd uit leden en bestuursleden - waren ook in dit verslagjaar zeer actief.

Excursiecommissie

F.W. Assenberg, M. de Baan, P.J. Westerdijk en W. van de Wetering

Ook dit jaar vonden er twee excursies plaats. Op 3 juni werd een bezoek gebracht aan de ateliers van de meubel- en schilderijenrestaurateur van het museum Prinsenhof te Delft. Het museum zelf en het vlakbij gelegen museum Lambert van Meerten stonden tevens op het programma.

De najaarsexcursie voerde op 16 september naar het oude rechthuis van Zouteveen, gelegen in de gemeente Schipluiden. Deze oude boerderij herbergt thans een welhaast museale collectie schilderijen, antiek en curiosa.

Commissie Industrieel Erfgoed

W.C. den Breems, C.J. Hart, mevrouw J. de Ligt-Verboon, S. Pama, A.A. Pietersen, W. van de Wetering en M.P. Zuydgeest.

Naast een verdere vastlegging van het industrieel erfgoed in onze stad en het daarmee gepaard gaande archiefonderzoek bereidde de commissie de adoptie van het Vissersmonument voor.

Commissie Lezingen

Mevrouw J.F. Blankert, D. van Os en A. Ouwendijk.

Opnieuw kan de commissie terugzien op een succesrijk jaar. Naast de 'vaste' bezoekers maakten ook talrijke niet-leden op de lezingen kennis met onze vereniging.

Commissie Restauratiepenning/Stad en Monument

J. Amoureux, M. de Baan, B. van Bommel, J.P. ter Brugge, L. Droppert, C.J. Hart, J. d Ligt en als notuliste mevrouw A. Oostrum.

Daar het werkterrein van de commissie meer omvat dan het toekennen van Restauratie-penningen werd halverwege het jaar de naam gewijzigd in de Commissie Stad en Monument

Tijdens een bijeenkomst met het College van Burgemeester en Wethouders werd het eerste exemplaar van de Compilatie van het Buizengat overhandigd, een document bestemd voor de meningsvorming bij de invulling van dit gebied.

Ontwikkelingen in de binnenstad, het Weeshuis en het Gat in de Markt zijn enkele voorbeelden van de aandachtsgebieden van deze commissie in 1989.

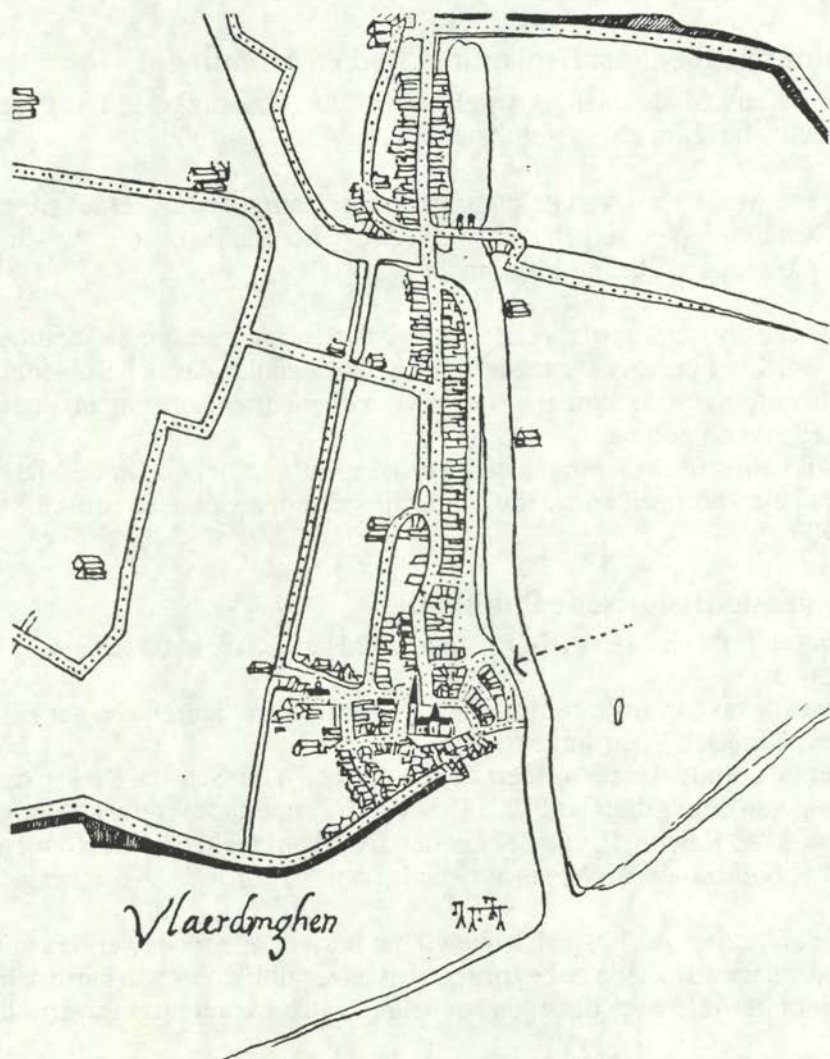
Commissie Historische Publikaties

Mevrouw E.C. van der Vlis-Dijkema, C.J. Hart, K.W. van Netten en D. van Os. E

Eén van de taken van de commissie was het mede-redigeren van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1989.

Onder de commissie ressorteert de Werkgroep Tijd-Schrift. De samenstelling van deze groep is C.M.L.P. Bracco Gartner, mevrouw L. Hoogerwerf, L.A. Kalden, P. van der Leeden, A. Maarleveld, E. van Rongen, P.J.S.F. Stehouwer, P. Wapenaar en als coordinator F.W. Assenberg.

Bij de afsluiting van het jaar 1989 wil het bestuur alle medewerkers van de commissies alsmede de bezorgers van onze publikaties van harte danken voor het vele werk dat zij in het belang van onze vereniging verrichten.

Tekening van Octave DeConinck naar de plattegrond van Vlaaraingen door Jacob van Deventer, ca 1562.

BEWONINGSGESCHIEDENIS VAN EEN MARKANTE HOEK.

Door W.C. den Breems

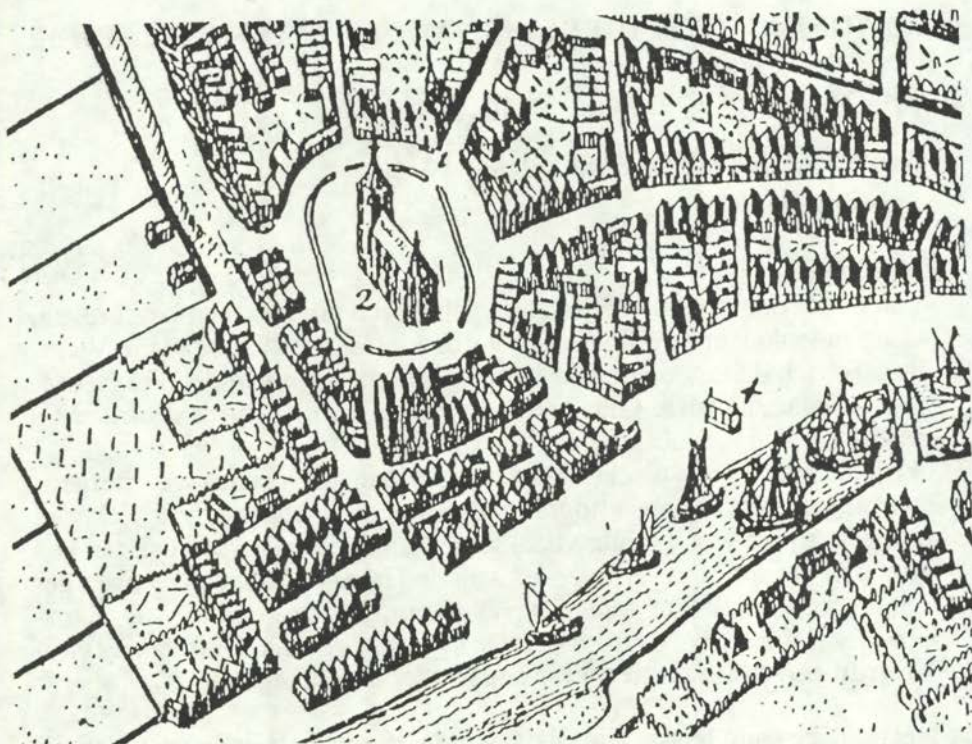
Westhavenplaats 36 - Smalle Havenstraat 1.

Inleiding

In het verleden zijn al veel straten, gebouwen en personen beschreven, waaraan leuke herinneringen zijn verbonden. Zo zullen ook vele Vlaardingers zich de bewoners van het pand op de hoek van de Westhavenplaats, waar thans de Glas- en Verfhandel van de firma Vermeer is gevestigd, nog wel herinneren.

Dit pand met zijn typische bouwstijl die men in Vlaardingen nergens meer tegenkomt is voor fotografen een prachtige achtergrond. Zeker in vroegere tijden werden hier veel kiekjes gemaakt en tevens was het een prima statief om plaatjes over- en van de Haven te maken. Eeuwen geleden was deze plek al geliefd om er tekeningen en gravures van te maken. Het is misschien daarom wel aardig om de geschiedenis van dit voor Vlaardingers zo bekende plekje eens nader uit te diepen.

Het huidige pand begon zijn bestaan in 1906 aan de Westhavenplaats 36 en Smalle Havenstraat 1. De Westhavenplaats begon toen waar nu de Korte Hoogstraat begint en liep door tot aan het Verkooplokaal dat stond ter hoogte van de Dayer. Het gedeelte verderop had de naam Hoofdkade. Toen in 1936 het Verkooplokaal werd afgebroken veranderde ook de straatnaamgeving. De Westhavenplaats liep toen van de Korte Hoogstraat tot aan de Smalle Havenstraat en vandaar werd het Westhavenkade tot aan de Parallelweg. Bij de beschrijving hebben we het dus over twee adressen, te weten Westhavenkade(plaats) 1 of 36 en Smalle Havenstraat 1. Eerder ook wel genaamd een huis met erve staande aan de Westzijde van de Haven of Havenplaats en ook wel Smalle Havenplaats of Havenstraat. In het woon-winkelpand hebben velen hun bedrijfje ge-

Plattegrond van Boxhorn, ca 1632. Bij 4 de oude Visbank. Daar tegenover de Smalle Havenstraat. Het aantal huizen tussen de hoek en de Zalmsteeg langs de Westhavenkade is er één teveel.

had. Maar daar straks meer over. We zullen eerst eens kijken wanneer we een teken van leven vinden op deze hoek van de Haven.

1. De tiende penning van Vlaardingen.

Als we langs het water van de toenmalige Haven lopen en we kijken richting kerk, dan zien we daar enkele tegen de kerkheuvel aangebouwde huisjes van de Vleersteeg staan. Tussen deze huisjes en het water lag een stuk grond, "het achterland" genaamd. Toen dit achterland vanuit de Haven genoeg was aangeslibd, durfde men het wel aan om er huizen te gaan bouwen, maar in welk jaar dat precies is gebeurd is niet bekend.

Wel kan gesteld worden dat dit is gebeurd tussen 1564 en 1560. Het kohier van de tiende penning uit 1554 geeft nog geen huizen aan op deze plaats [1], maar als we de kaart bekijken van Jacob van Deventer uit ca 1560 dan zien we er een aantal huisjes staan. Later bouwde men verder tot aan de Dayer, waar op de hoek in 1578 een Taanhuis werd gebouwd. Ook het kohier van de tiende penning van 1561 geeft meer duidelijkheid. Zo zien we dat in het jaar 1561 vijf mannen, namelijk Claes Corneliszn, Mees Gerijtszn, Florys Corneliszn, Allert Pieterszn en Aryen Gerritszn de stad rond gingen om de waarde van de huizen te taxeren voor de aanslag van de 10e penning, een belasting op onroerend goed.

Als we de lijst doorlezen dan zien we dat deze vijf, via de Hoogstraat, en de Markt langs de noordzijde de Havensteeg afgingen en overstaken naar de hoek van de Haven, alwaar drie huizen stonden waarvan het eerste bewoond werd door Dirck Corneliszn. Deze huurde het huis, dat vermoedelijk op het hoekje stond, van Marytge Jacops en hij werd aangeslagen voor 2 carolus guldens en 18 stuiver, zijnde zijn aandeel als huurder. Naast hem woonde Dirck Janszn die eigenaar was en een aanslag van 4 carolus guldens kreeg opgelegd. Van het derde huis, "Taanhuis" genaamd, was eigenaar Arlewijn Vranckezn. De aanslag hiervoor was 6 carolus guldens, wat erop duidt dat het een groter pand was dan beide andere. Als we nu even de hoek omgaan, de Smalle Havenstraat weer in, dan wordt daar aangeslagen "die vrouw haar eigen huis" voor

5 carolus gulden, deze vrouw moet haast wel de voornoemde Marytge Jacobs zijn. Hiermee zien we dan toch met zekerheid de eerste bebouwing op de hoek van de Westhavenkade en de Smalle Havenstraat [2].

Opgemerkt moet worden dat de huizen in die tijd veelal van hout waren, er begin 1600 steeds meer verbouwingen naar steen plaatsvonden en zo ook de plaats van bewoning wel eens verschoof.

2. Dirck Willemszn en Geertje Arentsdr.

Door de kohieren in ons vorige hoofdstuk konden we de bewoners nogal gauw vaststellen, maar het wordt nu even iets lastiger. Op zichzelf natuurlijk niet zo verwonderlijk want we hebben het nu over ruim 400 jaar geleden. Gelukkig gaat het maar om een korte periode, want als we in 1577 de herberg "Sint Joris" binnen gaan, is zojuist de waard van de herberg, Dirck Willemszn, vader geworden van een dochter die Trijntje werd genoemd.

Deze Dirck woonde intussen op de hoek van de Haven en was daar een herberg begonnen [3]. Naast Dirck, die later Huytelaer blijkt te heten, en zijn vrouw Geertje Arentsdr, woonde toen Lenert Joriszn van Alffen. Deze Lenert verkoopt op 29 maart 1583 aan buurman Buytelaer een erf met steen, gelegen naast het erf van het op de hoek van de Dayer staande Taanhuis, ten noorden belend door Dirck Willemszn, waard in St Joris en ten oosten het Havenpad.

Hier zien we dus dat Dirck nu twee erven naast elkaar heeft, maar later in het verhaal zien we dat het steeds ook over twee panden gaat [4]. Ruim anderhalf jaar later, op 12 december 1584 verkreeg Dirck Willemszn grond, met hypotheek op zijn huis, dat is gelegen aan de Haven, belend ten noorden de Havenstraat en ten oosten het Havenpad [5].

Dochter Trijntje wordt na het overlijden van haar Vader de volgende bewoonster van het huis.

3. Trijntje Dircksdre en Dammes Leendertszn (Cleywerff).

Deze Trijntje zal later trouwen met Dammas Leendertszn (Cleywerff). Zijn beroep was scheepstimmerman en hij is geboren 1565. Uit dit huwelijk werden voor zover bekend twee kinderen geboren: Dirck en Leendert. Beiden worden later scheepmaker [6]. Zoals in die tijd wel meer gebeurde, hadden echtelieden vaak elk hun eigen handel. Zo runde Trijntje de herberg en had Dammes zijn scheepstimmerwerf aan de Havenstraat. Het vak van scheepstimmerman zal hij best goed verstaan hebben, want in 1598 kreeg hij van de Staten van Holland en West Friesland de opdracht om een galeischip te bouwen dat 70 voeten lang en ongeveer 16 voeten breed moest worden. Dit schip werd later "De Roode Galei" genoemd [7].

Dammes Leendertszn Cleywerff verkocht de herberg op 21 december 1627 aan Maria Bouquets, weduwe van Daniël Oom, houtkoopman te Dordrecht [8] [9]. De (financiële) helft ervan was al in 1615 in hypotheek overgegaan in handen van Daniël Oom, ter verzekering van de betaling van een som van bijna 4.500 gulden die Cleywerff aan Oom schuldig was voor de aankoop van eikehout [10].

4. Familie Oom.

Nadat de weduwe Oom ruim 2 jaar eigenaar was geweest, verkocht zij op 21 juli 1630 het huis aan de Havenplaats voor 600 carolus gulden aan Johan en Harmen Oom te Dordrecht, wellicht haar zoons [11]. Of de familie Oom

zelf in het huis is gaan wonen of dat zij het verhuurde is niet bekend. Zij is overigens maar kort eigenaar geweest, want op 27 november 1632 vond de volgende verkoop al weer plaats en wel door ene Jacob Ghijssen van den Bergh, die het huis dus eerder van de familie Oom gekocht of geërfd moet hebben. Maar daarover zijn geen gegevens te vinden.

5. Jacob Ghijzen v.d.Bergh/Cornelis Joriszn Poldervaart.

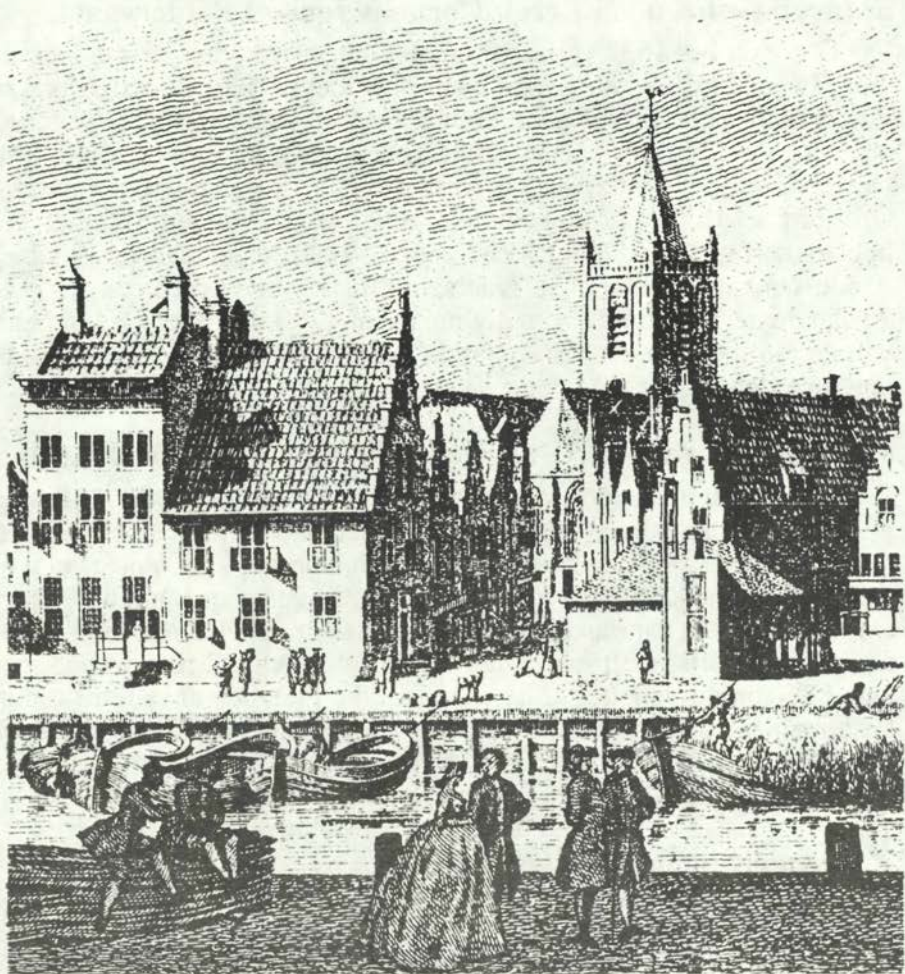
Op 27 november 1632 verkoopt Jacob Ghijzen van den Bergh, herbergier "In 't paard niet al te bont", het huis met erf aan Cornelis Joriszn Poldervaart, zijn schoonvader, voor 650 carolus guldens [12]. Of Jacob ook als herbergier aan de Havenplaats heeft gewerkt is niet bekend. Ook weten we niet of Poldervaart in de herberg heeft gewoond of gewerkt. Op 22 maart 1637 verkoopt Cornelis Poldervaart, tuinder te Kethel, het huis met erf genaamd "Sint Joris" voor 600 carolus gulden aan Michiel Abramszn van der Pott [13]. Waarschijnlijk kwam er toen ook een einde aan de herbergfunctie van het huis. Tot 1790 blijft het huis in bezit van de familie Van der Pott maar de naam "Sint Joris" komen we dan niet meer tegen.

6. Michiel Abramszn/Ghijsbregt Michielszn van der Pott(h).

Wat Michiel precies voor werk heeft gedaan, is niet bekend, maar hij is geboren in Schiedam en legde te Vlaardingen op 13 november 1633 de poorterseed af [14]. Later zal zijn zoon Ghijsbregt in het huis gaan wonen. Op 12 mei 1657 trouwde hij te Vlaardingen met Lucretia Pieters van Bremen. Uit dat huwelijk wordt voorzover bekend één zoon geboren. Dit huwelijk heeft niet lang mogen duren. Op 12 maart 1668 maken Ghijsbregt van der Pott en Lucretia Pieters van Bremen hun testament. Kort hierop zal Ghijsbregt zijn overleden [15], want op 17 juli 1669 huwt de weduwe Van der Pott met Gerard Callenburg. En zo wordt deze dan gelijk de nieuwe bewoner van het pand.

7. Gerard Callenburg.

Op 17 juli 1669 huwt dus Gerrit Hendrik Kalmburg, jongeman van Willemstad, te Vlaardingen met Lucretia Pieters, weduwe van Ghijsbregt van der Pott [16]. Rond 1700 laat Gerard een nieuw pand bouwen. Of dit nu nieuwbouw is of een gedeeltelijke verbouwing is niet te achterhalen. Op de prent uit 1743 zien we dat het hoekhuis zijn ingang heeft aan de Smalle Havenstraat en dat het dezelfde bouw heeft als de andere pan-

Links het woonhuis van Gerard Callenburg, zoals het ruim 20 jaar na zijn dood werd getekend. Achter op het linker huis een uitkijktorentje.

den. Het huis van Callenburg heeft een andere stijl en is voorzien van de toen "moderne" lijstgevel.

Uit zijn huwelijk met Lucretia werden zeven dochters geboren, dus het grote huis dat hij liet bouwen hadden zij echt wel nodig.

Gerard Callenburg heeft veel voor de stad Vlaardingen betekend. Nadat hij op 19 jarige leeftijd in 1661 als adelborst in dienst was getreden, klom hij snel op tot een waardige zeeman. In 1666 werd hij benoemd tot 2e luitenant. In 's lands dienst zal hij veelvuldig op zee geweest zijn.

Nog geen jaar na zijn huwelijk wordt hij op 24 mei 1670 poorter van Vlaardingen. Hij is dan 28 jaar oud. Op zijn 31e jaar wordt hij door Michiel Adriaenszn de Ruyter uit honderden scheepsbevelhebbers gekozen tot Vlaggekapitein op het admiraalsschip "De Zeeven Provinciën" en hij blijft dat tot de dood van De Ruyter. Toen De Ruyter in de Slag van Messina dodelijk gewond raakte, hield hij dit feit geheim en zette de strijd voort.

Na nog vele zeeslagen te hebben meegemaakt, stopt hij op 13 oktober 1704 met varen. Zijn vrouw was in maart van datzelfde jaar overleden. Het samen van de oude dag genieten was voor hen helaas niet weggelegd. Gerard Callenburg ging zich bezig houden met het bestuur van Vlaardingen en later als luitenant-admiraal van Holland en West Friesland onder het College van de Admiraliteit op de Maze. Na een interessant en druk leven overlijdt Callenburg op 8 oktober 1722 te Vlaardingen [17]. Als eerbetoon aan deze grote Vlaardinger wordt zijn familiewapen in de Grote Kerk boven zijn graf aan een pilaar gehangen. Een eerbevijs dat vermoedelijk bij de "restauratie" van de kerk in 1865 is verdwenen.

Wie daarna de gebouwen hebben bewoond is niet duidelijk. Vermoedelijk waren dat de nazaten van Callenburg, maar het kan ook zijn verhuurd. Na lange tijd in het bezit van de familie te zijn geweest, wordt het dubbele pand in 1790 verkocht.

Het huis van Callenburg met zijn opvallende schoorstenen, gezien vanaf de Westhavenkade. Detail uit de prent van Pronk/Philips 1743/1747.

8. De familie Bubbezon

Op 4 juni 1790 verkopen de erfgenamen van Gerard Callenburg Baartmans, - deze Gerard was de eerste kleinzoon van Gerard Callenburg - een huis, pakhuis en erve gelegen aan de Westzijde van de Haven voor 3.800 gulden aan Cornelis Bubbezon [18].

Cornelis is geboren te Vlaardingen op 15 juli 1759 als zoon van Cornelis Bubbezon en Maartje Trappert. Cornelis huwt met Neeltje van der Brugge en het echtpaar zal in het pand het scheepsboekhouder- en redersvak uitoefenen, in 1786 met het schip "De Nieuwe Hoop". Op 21 november 1815 overlijdt Cornelis en hij laat de panden na aan zijn vrouw [19], die de zaak onder de naam "de erven Bubbezon" voortzet met de schepen "Geertrui en Petronella", "De Nieuwe Hoop", "De Jonge Rokus en Marie" en "De Jonge Pieter en Johanna". Deze schepen zouden tot 1831 door de familie Bubbezon worden uitgereed c.q. beheerd. De broer van Cornelis, Jacob Bubbezon, geboren op 4 mei 1757, zal waarschijnlijk ook wel met de zaak te maken gehad hebben, want hij komt al gauw op de proppen om daar met zijn vrouw Neeltje Barmond de zaken voort te zetten. Zij zijn dan weer de nieuwe bewoners. En ook zij zullen het redersvak, maar ook de blokmakerij beoefenen. Jacob stierf op 24 november 1817 en zijn vrouw Neeltje Barmond zette de zaak tot haar dood op 23 maart 1826 voort. Hun zoon, Pieter Bubbezon, geboren op 15 november 1806, erfde de panden en ging ook in het redersvak. Maar voor hem mocht het niet lang duren want hij overlijdt op pas 25-jarige leeftijd, op 2 februari 1831. Zijn enige erfgenaam is zijn nichtje Neeltje Barmond Drop de Zeeuw, die echter nog minderjarig is. De panden worden voor 3.600 gulden verkocht aan Maarten van Rossen Hoogendijk [20].

9. Maarten van Rossen Hoogendijk.

Maarten van Rossen Hoogendijk is in 1806 te Vlaardingen geboren als zoon van Jacobus Hoogendijk en Betje van Rossen, dochter van Maarten van Rossen. Hier ziet men een zogenaamde "volledige vernoeming".

Het kind werd benoemd met zowel de vóór- als de achternaam van de vernoemde. Dit kwam in die tijd wel meer voor. Zo ziet men dit ook bij Neeltje Barmond Drop de Zeeuw, die dus zelfs twee achternamen als voornamen kreeg.

Maarten ging ook een huwelijk aan en ik laat de namen even passeren die in een boedelinventaris voorkomen:

"Te kennen gevende dat den 12 januari 1867 te Vlaardingen is overleden den Weledelgestreng Heer Mr Maarten van Rossen Hoogendijk die in gemeenschap van goederen volgens de bepalingen der tegenwoordige wetgeving, is gehuwd geweest met Vrouwe Clara Petronella Charlotte Louise Tihon, en heeft nagelaten zes uit dit huwelijk geboren kinderen: Jacoba Gerardina, Hermine Charlotte Josephina, Martinus, Petrus Coenrad, Gerardus Louis Cornelis en Louise Carolina van Rossen Hoogendijk" [21].

Waarschijnlijk zullen we geen familieleden vergeten zijn te noemen.

Zoals we dus zagen kocht Mr Maarten het huis en pakhuis van de erfgenamen van Pieter Bubbezon in 1831. In die periode staat Maarten te boek als Reder en Advokaat en dit mag, dacht ik, als 25 jarige niet slecht genoemd worden.

Als reder voerde hij het bewind over drie vissersschepen: de Vlaardingen 4 "Hersteller", de VN 76 "De Jonge Jacobus" en de VN 39 "Maria Johanna", alsmede over de in 1839 gebouwde koopvaardijhoeker "Boreas". Dit laatste schip verkocht Van Rossen in 1860 aan de firma Van Harwegen en Den Breems.

Nadat de familie zo'n 35 jaar in het huis had gewoond, overlijdt op 60-jarige leeftijd Mr Maarten van Rossen Hoogendijk [22]. Zijn vrouw erft daarna de panden op de hoek van de Haven. Al gauw zal zij de zaak te groot hebben gevonden, want in 1869 verkoopt de weduwe de panden aan Martinus den Breems [23].

10. Martinus Jacobszn den Breems.

Martinus den Breems, geboren te Vlaardingen op 27 juni 1829 als zoon van Jacob den Breems en Willempje Schep, een bekende redersfamilie uit de jaren 1830-1920, huwde met Catharina de Bink [24]. Martinus was de jongste zoon uit het gezin van drie kinderen en ging in navolging van zijn vader Jacob en zijn broer Johannes van Harwegen den Breems en Arie den Breems ook in het redersleven. In 1870 begon hij zijn redery met niet minder dan vijf "sloepen", namelijk de VL 23 "Concurrent", de VL 53 "Pieter", de VL 54 "Alida", de VL 55 "Eugenie" en de VL 3 "Diederika Anna Sophia".

Nadat Martinus al een aantal bedrijven had, zoals een traanstokerij en een teersmelterij, kocht hij dus ook nog voor 8.000 gulden de panden op de Haven (In de akte ook wel genoemd "hoek paardenmarkt", omdat die markt toen op de Westhavenplaats werd gehouden).

Martinus had grote plannen. Op 30 augustus 1869 diende hij bij de gemeenteraad van Vlaardingen een verzoek in om de vijf bomen voor zijn pakhuis te mogen rooien en de straat langs de waterkant met een halve el te doen ophogen, daar dit anders hinderlijk zou zijn bij het laden en lossen [25].

Maar Martinus zou nog meer schade toebrengen aan de hoek van de Haven. Op 20 december 1869 wilde hij het huis met de mooie trapgevel afbreken en er een pakhuis voor in de plaats zetten. En dat gebeurde dan ook in 1870. De bouw van dit pakhuis zal nog wel wat problemen hebben gegeven omdat de hoek met de Smalle Havenstraat niet haaks is. De voorgevel liep parallel met de Westhavenkade, maar alle andere gevels stonden een paar graden naar binnen, om in de rooilijn van de Smalle Havenstraat te kunnen blijven.

Alles bij elkaar had Martinus waarschijnlijk toch wat te hoog gegrepen, want op 9 april 1873 deed Mr Eduart van Raal, advocaat, het verzoek bij notaris J. van Stipriaan Lucius voor Martinus den Breems te verkopen: een traanstokerij aan de zuidzijde van de Galgkade, een teersmel-

De Westhavenkade tussen Taansteeg en Smalle Havenstraat. Uiterst rechts het in 1870 door Den Breems gebouwde pakhuis.

terij achter de Steenplaats en een huis met kantoor en pakhuis aan de westzijde van de Haven. Martinus woonde toen overigens niet zelf in dat huis. Hij woonde op Markt 1, naast het Stadhuis.

Het huis en pakhuis op de Haven werd bij openbare veiling verkocht [26].

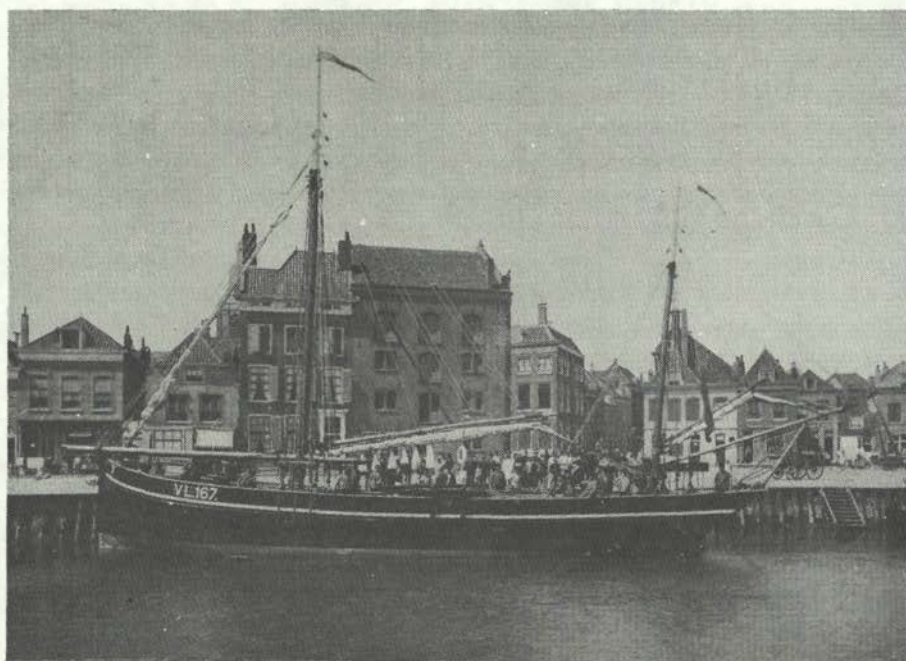
11. Corstiaan Gerrit van Dusseldorp.

Op 16 april 1873 werd in het Logement "De Hollandsche Tuin" aan de Hoogstraat, hoek Brede Havenstraat, de openbare veiling gehouden van de panden van Martinus den Breems.

Het woonhuis en kantoor werden ingezet op 1.000 gulden en door Corstiaan Gerrit van Dusseldorp gekocht voor 3.150 gulden. Het pakhuis werd ingezet op 2.000 gulden en eveneens door hem gekocht voor 4.250 gulden. Samen dus 7.400 gulden. Bij de toewijzing is dit bedrag uiteindelijk 7.690 gulden [28].

Corstiaan Gerrit van Dusseldorp was rijstpelmolenaar van beroep. Samen met zijn broer Adrianus Martinus exploiteerde hij onder de firmanam Gebroeders van Dusseldorp de pelmolen aan de Galgkade. Hij werd op 1 april 1821 geboren te Waspik, als zoon van Johannes van Dusseldorp en Maria Wilhelmina Werk. Hij was van 1863 tot 1868 lid van de Vlaardingse gemeenteraad. Hij trouwde in 1843 met Anna Susanna van der Boor, dochter van de tabaksfabrikant Willem Jacobus van der Boor, die op de Hoogstraat de Tabaksfabriek "De Zeeman" bezat. Nadat Anna Susanna in 1863 die fabriek van haar ouders had geërfd, werd haar man ook in dit bedrijf firmant en het bedrijf voortgezet onder de naam Firma W.J. van der Boor [27].

Corstiaan Gerrit overlijdt op 4 december 1874, goed anderhalf jaar na de aankoop van huis en pakhuis. Zijn vrouw erft daarna de twee panden, die zij zal hebben verhuurd of voor eigen gebruik voor één van de firma's hebben gehouden. Als ook zij is overleden, op 25 maart 1881, erft haar zoon Adrianus Marinus van Dusseldorp de panden, die dan op een waarde van 10.250 gulden worden geschat [29]. Adrianus Marinus woonde zelf in Rotterdam.

Het eerste houten loggerschip "Marie Henriëtte " VL 167 van de Vischerij Maatschappij Vlaardingen, liggende voor het eerste rederijpak-huis van die Maatschappij, ca 1895.

Uit de patentregisters van 1880/1881 blijkt dat hij de panden gedeeltelijk verhuurde aan een schoenmaker, aan een baardscheerder, aan winkelier C. van Roon en aan de Visscherij Maatschappij Vlaardingen. Die verhuring duurde tot 1895 [30].

12. Visscherij Maatschappij Vlaardingen.

Op 1 juli 1895 verschijnen de volgende personen voor notaris Anthony Knottenbelt: Adrianus Marinus van Dusseldorp, koopman, wonende te Rotterdam, ter eenre, en Levi van Gelderen, commissionair in effecten en kassier, (die vermoedelijk al in het woonhuis woonde) en Petrus Dubbelman, wonende te Rotterdam, ter andere zijde. Van Gelderen in hoedanigheid van directeur, en Dubbelman als commissaris van de Naamloze Vennootschap "Visscherij Maatschappij Vlaardingen" (VMV) te Vlaardingen. Deze twee heren waren dus gemachtigd om de twee panden aan te kopen en ze werden door hen gekocht voor 11.000 gulden [31].

De VMV was toen nog min of meer een familiebedrijf, want ook de heren Katan - Salomon en Jos, zoons van Jacob Katan en Bertina van Gelderen - waren commissarissen van de VMV. Na een aantal jaren kantoor te hebben gehouden, verhuisde de VMV in 1902 naar de Koningin Wilhelminahaven. Salomon Katan wordt dan eigenaar van het pand. Levi van Gelderen was tot 1927 directeur van de VMV en had toen 13 schepen in de vaart. Jos Katan werd in 1928 directeur van de VMV, die hij met 2 schepen uitbreidt.

Tot 1938 was de VMV de grootste rederij in Vlaardingen, maar onder Katan gingen de zaken niet al te best en om die reden werd de reder Dirk Kwakkelstein in de directie opgenomen. Jos Katan, die Jood was, wilde in de oorlog niet onderduiken, werd opgepakt en keerde niet meer terug. Na de bezetting was Kwakkelstein aanvankelijk enig directeur en later eigenaar van de VMV.

Een fraai gezicht over de Westhavenkade op de gevel van het pakhuis uit 1870 aan de Smalle Havenstraat.

13. Vennootschap onder firma J. Katan

In 1905 was Jos Katan eigenaar van de panden en zo komen we langzamerhand bij het begin van het huidige pand. Op 31 mei 1905 richt Jos Katan zich namelijk met een schrijven tot Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen en verzoekt daarin vergunning om de percelen Westhavenplaats 36 en Smalle Havenstraat 1, kadastraal bekend als Sectie B nr 192 en 193 te amoveren en weder op te doen bouwen.

Hier nadert dan het einde van het fraaie pand waar eens Gerard Callenburg woonde. Alweer een herinnering minder aan deze Vlaardingse zeeheld. Helaas, maar men moet verder. Aan de Koningin Wilhelminahaven is genoeg ruimte om het redersvak uit te oefenen, maar in het centrum van de stad hebben we winkels nodig, zal Katan gedacht hebben. Want in dezelfde brief ontvouwt Katan zijn plannen. Hij vraagt toestemming om winkelhuizen met bovenwoningen te mogen bouwen. En na een aantal wijzigingen in het bouwplan kan op 11 augustus 1905 tot uitvoering worden overgegaan [32].

14. 1905 tot heden.

Toen het nieuwe pand gereed was gekomen - dat moet ongeveer oktober 1906 zijn geweest - begon J. Katan op de bovenverdieping zijn kantoor. Op 27 oktober 1906 plaatste hij in het Vlaardings Advertentieblad een bericht van vestiging van het "Effecten en Wisselkantoor J. Katan, Westhavenplaats 36b, Vlaardingen".

We moeten constateren dat de bouw van het pand wel in sneltreinvaart is gebeurd. Op 11 augustus 1905 begon de bouw en al op 26 oktober van het volgende jaar adverteerde Katan. Dat haastige spoed zelden goed is, blijkt wel uit het feit dat de latere huurders vertelden dat het pand niet warm te stoken was omdat er tussen de sponningen flinke kieren zaten.

Bij verder onderzoek en navraag kwam de naam Bekooy naar voren. De zaak met die naam heeft een tijdlang het gezicht van het pand bepaald.

Het uit 1906 daterende pand herbergde diverse winkels. Op deze foto van 1954 links Van Moorsel Stoffen en rechts de firma Vermeulen met orthopedische maatschoenen en pedicure.

Maar eerst gaan we nog even terug naar Jos Katan. Deze was eigenaar van 1905 tot 1936, toen hij het verkocht aan de familie Bekooy, die het op hun beurt in 1973 doorverkocht aan de heer A. van der Burgh van de Vlaardingse Glas- en Verhandel Vermeer BV.

Onder Katan en Bekooy waren vele huurders. Ik zal trachten zoveel mogelijk van deze mensen te noemen. Voor het gemak delen we het pand in drieën: 1e. de bovenverdieping, 2e. de winkels daaronder, 3e. de hoekwinkel. :

1e. Op de bovenverdieping had J. Katan van 1906 tot 1928 zijn effectenkantoor en was er ook het kantoor van de VMV gehuisvest. Van 1928 tot 1940 woonde de familie Bekooy er. Toen in 1940 de oorlog uitbrak werd het voor de E.N.C.K. (Eerste Nederlandsche Coöperatieve Kunstmestfabriek, tegenwoordig Windmill) aan de Maaskant te gevaarlijk en hield deze Coöperatie er tot 1945 kantoor. Na de oorlog stond de verdieping een tijd leeg, maar rond 1946 werd de verdieping betrokken door Van der Vlis en De Blois, een architectenbureau, waarvan het kantoor aan de Oosthavenkade, op de hoek van de Bleekstraat te klein was geworden. Tussen 1946 en 1968 hielden ook Mr Bordewijk en de Haringhandel Houbraken er kantoor. Vanaf 1968 tot 1976 zat er de firma Korpershoek in tabakswaren.

2e. In de winkels beneden vestigde zich in 1906 de firma Noack, die fijne vleeswaren, delicatessen, boter en kaas verkocht. De heer Bekooy kwam daar eerst als filiaalhouder, maar nam de zaak later over. Toen hij er circa 1954 mee ophield, zijn de winkels nog gebruikt door de firma Vermeulen (orthopedische maatschoenen), Van Moorsel (stoffen) en Tamboer (schilderijen).

3e. De winkel op de hoek, Smalle Havenstraat 1, had vele huurders. De eerste huurder in 1906 was Frans Carl Muller, geboren te Rotterdam op 18 mei 1853, die er

De Westhavenplaats tussen Visbank en Dayer, kort voor de sloop van het Verkooplokaal in 1936, waarna de naam werd gewijzigd in Westhavenkade.

een drietal jaren bleef wonen. Hierna woonde er een jaar meester J. Brinkman van de Van Kampenschool. Na zijn verhuizing naar de Vetenoordsekade kwam de in 1883 geboren Frank van Leeuwen er wonen. In 1917 werd de nieuwe huurder de firma Van der Putte en De Vlam, sigarenfabrikant te Eindhoven en deze firma verpachtte de winkel weer. Vanaf 1917 tot 1922 was de pachter W.E. Snoek, kantoorbediende en sigarenwinkelier. Die had zijn winkeltje dus maar kort. Zijn winkeljufvrouw, Cornelia van Dorp huwde in 1921 met J.C. van Dorp, zoon van kuiper Van Dorp uit het Waaigat. Na haar huwelijk ging Cornelia met de winkel verder onder de naam J.C. van Dorp, terwijl haar man gewoon kuiper bleef en later de kuiperij van zijn vader overnam.

Na de geboorte van het tweede kind werd een en ander voor Cornelia te druk en deed zij de zaak over aan de bankwerker P. van der Vlies. Deze werd in 1928 conciërge van het gebouw van de Volksbond tegen Drankmisbruik aan de Oosthavenkade en deed hij zijn zaak over aan zijn broer J. van der Vlies. Maar de zaak liep toen niet zo best en daarom vroeg de firma Van Putten en De Vlam aan haar filiaalhoudster mevrouw De Koning, die een winkel pachtte op de Hoogstraat, of zij de zaak op de Haven wilde kopen. Dat gebeurde in 1931 en mevrouw De Koning bleef tot 1939 in de zaak. Haar man was in die tijd kuipersbaas bij IJzermans en later vertegenwoordiger. Het zal u inmiddels wel opgevallen zijn, dat het verkopen van sigaren en sigaretten een soort bijverdienste was. De tijden waren niet al te best en dat zal dan ook wel de reden zijn geweest. We kwamen dit trouwens ook al eerder in dit verhaal tegen.

Kort nadat de oorlog was ingevallen betrok het Rotterdamsch Nieuwsblad de hoekwinkel en dat was de laatste huurder op het hoekje. De heer A. van der Burgh liet het pand in 1976 grondig verbouwen, maar heeft de buitenkant zoveel mogelijk intact gehouden. Aan hem werd dan ook in 1977 de Restauratiepenning van de Historische Vereniging Vlaardingen uitgereikt [33].

M. BEKOOIJ

Westhavenplaats 36-36a / Tel. 178

Fijne Vleeschwaren - Delicatessen - Boter en Kaas

Rauw rookvleesch . . .	50 ct. per ons.	Berliner	26 ct. per ons.
Gekookt rookvleesch . . .	60 " " "	Parijzer Boterhamworst	26 " " "
Gekookte ham	55 " " "	Zultworst	18 " " "
Saucis de Boulogne . . .	50 " " "	Tongenworst	22 " " "
Cervelaatworst	50 " " "	Bloedworst	14 " " "
Vleeschkaas	35 " " "	Plockworst	24 " " "
Ossetong	60 " " "	Metworst	24 " " "
Leverworst	10 " " "	Lunchworst	25 " " "
Smeerworst	20 " " "	Bacon	32 " " "

Gebraden roastbeef — Procureurspek

7661

15. De firma Vermeer.

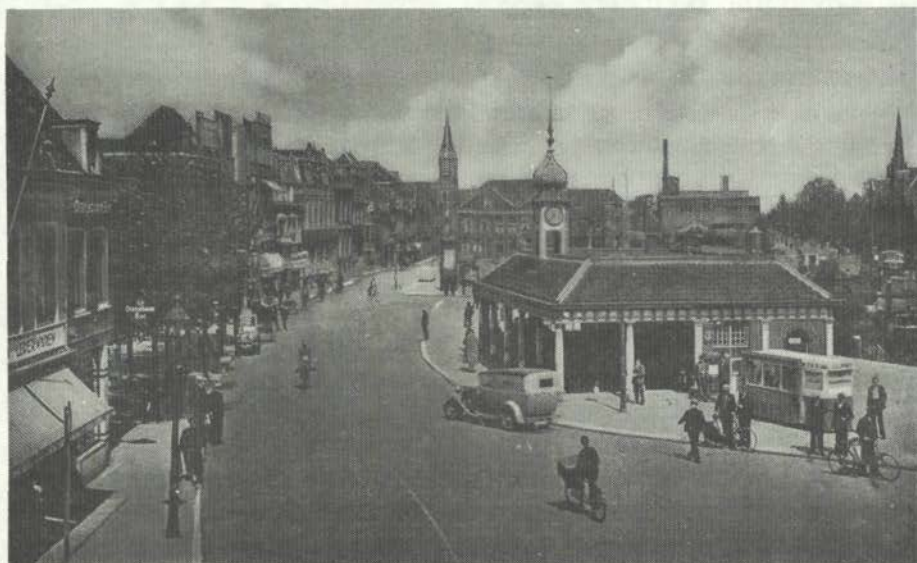
Arie Vermeer, geboren op 14 november 1859 te Vlaardingen begon op 15 oktober 1883 in het pand Westhavenplaats 40 (later Westhavenkade 7) een bedrijf als Huis- en Scheepsschilder en Glazenmaker. Voor Arie in 1895 eigenaar werd van het pandje, huurde hij het van de familie G. Schrier. Op 14 september 1888 werd zoon Aart geboren. Op twaalfjarige leeftijd ging deze bij zijn vader in de zaak werken. Toen zijn vader in 1923 overleed, nam Aart de teugels in handen. De zaken gingen erg goed, maar op 21 maart 1938 deed hij het schildersbedrijf over aan A. Maarleveld en J. Starrenburg. De handel in verf en glas zette hij zelf voort.

Op 6 november 1950 overleed Aart Vermeer kinderloos en zijn zwager J. Lucardie werd toen eigenaar van het bedrijf.

In 1962 nam de heer A. van der Burgh het bedrijf over en zette de zaak voort onder de naam Vlaardingse Glas- en Verhandel Vermeer BV, na de verbouwing in 1976 dus ook in het pand voorheen Westhavenkade 36, nu Westhavenkade 1.

Van der Burgh zette ook het schildersbedrijf weer op poten, dat nu opereert onder de naam Schildersbedrijf A. van der Burgh.

Hiermede zijn we aan het eind gekomen van deze (zeker niet geheel volledige) geschiedenis van een markante plek in het vroegere en huidige Vlaardingse stadsbeeld.

Vlaardingen - Westhavenplaats.

*Gezicht op de Westhavenplaats vanuit het hoekpand Westhavenkade/
Smalle Havenstraat.*

BRONNEN.

1. R. Meischke, Vlaardingen in vogelvlucht. Vlaardingen, Vlaardingen, 1976. Kohier van de 10e penning van Vlaardingen 1554. Archieven Staten van Holland vóór 1572, inv.nr Uit dit kohier blijkt dat er langs de Haven nog geen bebouwing was.
2. Kohier van de 10e penning Vlaardingen 1561. Archief Staten van Holland vóór 1572, inv.nr 1460.
3. Genealogie Cleywerff. Ir: H. den Boer, Vlaardingse geslachten vanaf ca 1500 tot 1750, Vlaardingen, 1986.
4. Protocollen van transporten van onroerende goederen, Rechterlijke Archieven Vlaardingen (hierna RAV), inv.nr 92, bladz.193. Beleningen: ten noorden Dirck Willemszn, Waard in St Joris; ten zuiden Mattheus Jacobszn; ten oosten Havenpad; ten westen Pieter Willemszn (Bisschop), zeilmaker.
5. RAV, inv.nr 92, fol.287. Beleningen: ten noorden Havenstraat; ten zuiden Dirck Symonszn; ten oosten Havenpad; ten westen Pieter Willemszn (Bisschop), zeilmaker.
6. Als noot 3.
7. A. Bijl Mz, De Nederlandsche Convooidienst, bladz.52.
8. RAV, inv.nr 150, fol. 30v, dd. 21.5.1622. Ten verzoeken van Ariens Pieterszn Kuiper compareerde Trintge Dircksdr, huisvrouw van Dammes Leendertszn, waardinne in St Joris, oud 45 jaar.
9. RAV, inv.nr 97, fol. 192, dd.3.9.1629. De curator van den boedel van Dammes Leendertszn, scheepmaker, getrouwd met Trijntje

In de oorlogsjaren lag er een schuilkelder vóór het pand.

Dircksd'r transporteert aan Leendert en Dirck, zijn kinderen, een timmerschuur, werf, helling en erf aan de Nieuwe Havenstraat. (Zie ook H. den Boer, Genealogie Cleywerff).

10. RAV, inv.nr 95, fol.369, dd. 17.2.1617 en RAV, inv.nr 95, fol.387v. Zie ook: M.A. Struijs, M.P. Zuydgeest en D. van Os, De scheepswerven aan de Oude Haven en Het Buizensgat te Vlaardingen, Vlaardingen 1987. Bladz.15 en 16.
11. RAV, inv.nr 97, fol. 236v.
12. RAV, inv.nr 98, fol. 157.
13. RAV, inv.nr 98, fol. 208.
14. Register van Poorter- en burgereden 1555-1725. Archieven Stad Vlaardingen (hierna ASV) inv.nr 60.
15. Ondertrouw Vlaardingen 12 mei 1657: Ghijsbregt Michiels van der Pott, jongeman, wonende alhier en Lucretia Pieters van Breemen, wonende te Dordrecht. Uit dit huwelijk 1 kind: Barend, gedoopt 1 februari 1664. Ghijsbregt is overleden op 12 maart 1668.

RAV, inv.nr 144, fol. 143v tot 144v: 1668 maart 12. Ghijsbregt van der Pott en Lucretia Pieters, echte man en vrouw, wonende alhier, hij cranck te bedde leggende en zij cloeck ende gesont. Institueren elkaar tot universeel erfgenaam met onderhoudsplicht voor de langstlevende ten opzichte van haar samen geteelde kind. Voorts nog een uitkering aan dat kind bij het bereiken van de volwassen leeftijd of bij eerder huwelijk van 1.000 carolus gulden.

16. Ondertrouw Vlaardingen 17 juli 1669: Gerrit Hendricks Kalmburg, jongeman van Willemstad, doch wonende te Rotterdam en Lucretia Pietersdr, weduwe van Ghijsbrecht van der Poth. Bij de doop van de kinderen heet de moeder Lucretia Pieters van den Bosch (Bos).
17. Ir Drs F.P. de Boer, Gerard Callenburgh. In: Tijd Schrift van de Historische Vereniging Vlaardingen, nr 29, september 1983.
18. RAV, inv.nr 87, fol. 91.
19. Notariële Archieven Vlaardingen (hierna NAV), inv.nr 96, akte nr 283, dd. 16.12.1816, Scheiding van de nagelaten boedel van Cornelis Bubbezon.
20. NAV, inv.nr 162/2, akte nr 172 en 180.
21. NAV, jaar 1867, akte nr 35.
22. NAV, a.v.
23. NA Delft, protocol Van Vrijberghe de Coningh, 28 mei 1869.
24. Th.J. Poelstra, Het Reedershuys (1651-1977). In: Historisch Jaarboek Vlaardingen 1977, bladz. 62 e.v. Archief Den Breems. I.b.v. W.C. den Breems.
25. Ingekomen stuk bij het gemeentebestuur 30 aug. 1869, nr 196.
26. NAV 1873 april 9.

27. E.T.J. Eikema en H.A.B. Neleman, Van Bloemfabriek tot
Pelmolen = Anderhalve eeuw molenaarsbedrijf tussen Galgkade en
Westerhoofd. In: Historisch Jaarboek Vlaardingen 1984, bladz. 65 e.v.
Jan P. van de Voort, Het Vlaardingse bedrijf De Zeeman
(1821-1979). In: Historisch Jaarboek Vlaardingen 1979, bladz. 115 en
116.
28. als noot 26.
29. NAV, 1881 augustus 18. Boedelscheiding.
30. Nieuwe ASV, Patentregisters 1814-1894, voorl. inv.nrs
31. NAV, 1895 juli 1. Koopcontract.
32. Archief Gemeentewerken, inv.nr 13. Bouwtekeningen.
33. Overige gegevens ontleend aan de Nieuwe Vlaardingsche Courant,
Kiezersregisters en Bevolkingsregisters en verkregen door vele
gesprekken.

Van de excursiecommissie.

Bezoek aan het museum "Prinsenhof" te Delft.

Op zaterdag 3 juni bezochten we met een verrassend grote groep (ruim 50 personen) de ateliers van de meubel- en schilderijenrestaurator van het museum, het museum zelf en het vlakbij gelegen museum "Lambert van Meerten". Na een kopje koffie in de "Nonnerie", in de keldergewelven van het "Prinsenhof", startte de excursie in een drietal groepen. Elke groep bezocht in wisselende volgorde de bovengenoemde locaties. Zeer interessant waren vooral de kijkjes in de keuken bij de restaurators en daarbij gaat onze dank nogmaals naar ons (oud)lid Jan Verhoeven en zijn schilderijencollega. Jan deed ons ook het idee en de mogelijkheid van deze leerzame excursie aan de hand.

Na een voortreffelijke koffietafel, eveneens in de "Nonnerie", sloten alle groepen hun laatste bezoekonderdeel af. Daar de rondleidster in het "Prinsenhof" het kort voor tijd liet afweten, verzorgden enkele (oud)bestuursleden de toelichting. Naar de reacties van zeer velen was het een geslaagde excursie.

Bezoek aan het oude rechthuis van Zouteveen.

De zogenaamde "kleine excursie" voerde ons op zaterdag 16 september naar de woning van mevrouw Jungeling aan de Vlaardingsekade, gemeente Schipluiden. Deze oude boerderij, in vroeger dagen ook in gebruik als herberg en rechthuis van Zouteveen, herbergt, zo konden we verrast vaststellen, een welhaast museale collectie schilderijen (16e, 17e, 19e en 20ste eeuw), antiek en curiosa. Mevrouw Jungeling, die een antiquariaat in Den Haag drijft, ontving ons heel gastvrij op de koffie en liet ons daarna de collectie zien, welke gedeeltelijk ondergebracht is in een stichting. Een tiental personen, waardoor het begeleidend "praatje" van onze gastvrouw heel goed tot zijn recht kwam, genoot er intens van. De "wegblijvers" hebben heel wat gemist!

Het Soephuis

A. van Halewijn

Gaarne voldoen we aan het verzoek van de redactie van Tijd-Schrift om - voor zover mogelijk - "iets" te vertellen over de Stichting De Vlaardingse Spijskokerij, welke nog steeds bestaat. We schrijven met enige nadruk "iets", want veel bescheiden zijn er helaas niet bewaard gebleven, zeker niet uit het verre verleden. Uit het schaarse materiaal is getracht een zo goed mogelijk beeld te schetsen omtrent het wel en wee van "Het Soephuis".

Aanvankelijk werd aangenomen dat de oprichting van de Stichting rond 1830 zou hebben plaatsgevonden. Hoe we aan deze datum zijn gekomen? Wel, één van onze bestuursleden is een aantal jaren geleden toevalligerwijze in het bezit gekomen van een officieel document. Het is een zogenaamde zittingslijst van de Spaarbank van Vlaardingens uit 1830. Hierop staat vermeld dat het toenmalig "tijdelijke bestuur der soepkokerij" een rekening had geopend waarop een bedrag van f 325,83 was gestort. De datum was 18 september 1830, het nummer van die bewuste rekening is 272.

Deze eerste inleg moet voor die tijd waarschijnlijk een fors bedrag zijn geweest. Dat het zittende bestuur zeer secuur te werk ging, moge blijken uit het feit dat men eerst zeven jaar na de oprichting van De Spaarbank in 1823, een rekening opende en er het beschikbare geld op plaatste.

Daaruit is steeds afgeleid dat men dus rond 1830 met het uitdelen van porties soep is begonnen. Doch niets is minder waar. Oud-notaris W. Robert, destijds gevestigd te Vlaardingens, deelde ons meedat volgens zijn informatie de Stichting reeds "in het najaar van 1804" zou zijn opgericht; uit de schaarse bescheiden bleek echter niets daarvan. Onderzoek op het gemeente-archief van Vlaardingens is toonde later aan dat die informatie juist was. De datum van de notulen van de eerste verga-

BILJET VAN INTEEKENING

voor de Spijsuitdeeling te Vlaardingen

Het Bestuur der Vlaardingsche Spijskokerij heeft in zijn vergadering van deze week besloten opnieuw voor den a.s. winter de taak ter hand te nemen de behoeftigen te helpen door het verstrekken op geregelde dagen van een portie warme en voedzame soep.

Hoe deze uitdeelingen op prijs worden gesteld, maar vooral hoe noodig deze zijn, blijkt wel uit het feit, dat het aantal uitgedeelde porties soep steeds stijgende is. Werd het vorige jaar reeds een record-cijfer bereikt met ruim **19.000 porties**, in den afgelopen winter werd dit getal nog ver overtroffen. De buitengewoon strenge koude noopte het Bestuur een tijdlang, n.l. ca. 3 weken, tot **dagelijksche** uitdeelingen met het gevolg, dat niet minder dan

23.655 porties soep

werden uitgereikt.

Daarom is een aanbeveling wel overbodig voor het in stand houden dezer instelling en het Bestuur doet dus zonder schromen weder een beroep op de gegoede Burgerij en vooral ook op de grootere werkgevers om dit werk van weldadigheid te steunen door het inteekenen op een aantal soepkaarten, waarvoor de oude prijs kan worden gehandhaafd.

Een **Aandeel van 36 porties** kost dus weder **f 3.50**.

Dinsdag en Donderdag wordt weder Gort- en op **Zaterdag** Erwtensoepp verstrekt, terwijl de uitdeelingen beginnen op **Dinsdag 7 Januari 1930**.

Het Bestuur rekest op flinke inteekening.

Het Bestuur voornoemd:

I. J. HOOGENDIJK Azn.
P. WALRAVE.
H. P. VAN DER DRIFT.

D. VAN DER VALK Mzn.
D. VAN DER HEUL.
J. BUTERS.

VLAARDINGEN, December 1929.

INTEEKENAREN.	AANDEELEN.

N.B. Dit biljet zal over 3 dagen worden teruggehaald.

dering van "De Commissie van de Soepkokerij" dateren van 7 december 1804. Uit die begintijd zijn geen namen van

bestuursleden bekend. Mogelijk is gedurende de laatste wereldoorlog nogal wat materiaal verloren gegaan.

Er is gelukkig toch nog wel iets bewaard gebleven. Zoals de namen van bestuursleden die rond de eeuwwisseling in functie waren: J. van Dusseldorp Azn., J. Hoogendijk Azn., J. Schippers, S. Schippers en J. van Leeuwen. In 1935 bestond het bestuur uit:

P. Walrave, 1e voorzitter, D. van der Valk Mzn., 2e voorzitter, H.P. van der Drift, secretaris-penningmeester, A. Groeneveld Azn., en P. van Halemwijn, leden.

Tussen het schaarse materiaal dat voor het nageslacht bewaard is gebleven, bevindt zich een aantal notulen van vergaderingen van het bestuur uit de jaren twintig. Daaruit blijkt dat deze vergaderingen altijd werden gehouden "ten stadhuize", zoals dat staat geschreven, en wel "des namiddags" om half drie. Wellicht is het interessant om er enkele besluiten uit te lichten. Op 20 december 1921 besloot het bestuur de levering van erwten te gunnen aan de firma D. en J. Dorsman, tegen een prijs van f 25,45 per 100 kilogram. Ook de gort mocht door deze firma geleverd worden eveneens tegen f 21,90 per 100 kg. Voorlopig wordt van ieder soort 10 mud besteld.

In de vergadering van 7 december 1925 wordt mededeling gedaan van het overlijden van de chef-soepkoker, de heer G. de Willigen. Op 23 december daaraanvolgend besluit het bestuur uit 37 sollicitanten, de heer H. van Rossen tot chef-soepkoker te benoemen. De voorzitter, de heer I.J. Hoogendijk, "zal hem van zijn benoeming op de hoogte brengen alsmede van alle bijzonderheden omtrent zijn functie en hem inzonderheid wijzen op zijn verantwoordelijkheid". In diezelfde vergadering besluit het bestuur met uitdeling van voedsel een week vroeger te beginnen in verband met de "vroeg ingevallen winter" en de slechte verdiensten, speciaal tengevolge van de slechte haringteelt 1925.

**GEMEENTELIJKE DIENST VOOR
MAATSCHAPPELIJK HULPBETOON TE VLAARDINGEN**

No. 10 ¹²¹ - (Afd.M.H.) VLAARDINGEN, den 17 Dec. 1937.

GETAL DER BIJLAGEN:

BERICHT OP SCHRIJVEN, d.d.
11 Dec. 1937,

BETREFFENDE soepbrieven.

In antwoord op Uw bovenaangehaald
schrijven deelen wij U beleefd mede dat wij
besloten hebben ook ditmaal 75 soepbrieven
van Uwe Instelling te betrekken.

Hoogachtend,

Het Bestuur van bovengenoemden dienst,

De Voorzitter,

De Secretaris, *lege*

Aan
het Bestuur der Vlaardingsche
Spijskokerij,
Alhier.

Tenslotte wordt nog het drukwerk gegund aan de laagste inschrijver, nl. fa Dorsman en Odé, voor de prijs van f 13,30 per 600 soepbrieven en f 5,- voor 400 intekenbiljetten.

In de vergadering van 22 december 1926 worden "vleesch en spek" leveranties gegund aan de fa. Herman Broek, voor f 0,72 per kg. De firma Jacob Poot krijgt de levering opgedragen van 1200 kg gort à f 17,75 per 100 kg terwijl de erwten zullen worden geleverd door de fa A.J. Vliet à f 27,25 per 100 kg en wel 1000 kg.

Fa. Jac. Maat levert de soepgroenten voor f 3,50 per 70 bos alsmede "ajuin" à f 3,50 per 50 kg.

Tenslotte wordt door de voorzitter gemeld dat de heer F. Oprel, derde man in de spijskokerij, wegens ziekte niet meer in staat is zijn functie te vervullen.

Bestuurslid Buters heeft wel een geschikte man op het oog nl. een werkloze kruier. Ook de heer Van der Valk weet een geschikte persoon voor de opengevallen plaats. Naar beiden zal een onderzoek worden ingesteld t.w. "of ze getrouwd zijn, hoe groot het gezin is en wie het meest behoeftig is! Wanneer men niet tot een oplossing komt zal het lot beslissen".

WERKZAAMHEDEN BINNEN HET SOEPHUIS.

Het koken c.q. bereiden van een grote ketel soep was geen eenvoudige zaak. Driemaal in de week moest er worden gekookt en werden er niet minder dan ongeveer 550 porties uitgedeeld. Dat was wel iets anders dan een pan soep voor 3-4 personen maken. En dan waren de beschikbare middelen zeer eenvoudig. Gekookt werd er in een grote koperen ketel welke moest worden gestookt met hout. Om tijdig met de soep klaar te zijn, moest er 's morgens vroeg, om circa half drie, worden begonnen. Voordat ongeveer 600 liter water aan de kook was, waren er twee uur verstreken. Eerst vuur aanleggen en dan de ketel vullen met water. En regelmatig het vuur voeden! Om half vijf gingen de ingrediënten er in, zoals het vlees of spek, na een uur de soepgroenten, erwten of gort, uien,

peper en zout. Rond een uur of negen werd dan de soep "op smaak afgemaakt" en kwamen de bestuurders keuren. En al de tijd moest er ook nog regelmatig geroerd worden om aanbranden te voorkomen. Zo gingen er heel wat uren voorbij voordat de soep voor uitdeling gereed was. Uitdeling vond plaats tussen half twaalf en half een terwijl daarna de zogenaamde na-porties werd uitgereikt. Ook daarvoor stond men weer in de rij. Men ging via de achter-ingang naar binnen en kwam er door de voordeur weer uit met emmertje of pannetje soep.

Uit eigen ervaring (1938) weet ik nog heel goed dat het een prima soepje was dat werd uitgereikt. Mijn vader maakte deel uit van het bestuur en moest op gezette tijden de "soepbonnen" aannemen en het aantal porties afroepen. In mijn herinnering zie ik dit - ruim vijftig jaar geleden - nog altijd gebeuren. In de eerste vier maanden van 1938, dat het Soephuis uitdeelde, waren de volgende personen in dienst van de Vlaardingse Spijskokerij: C. van Everdingen, J. de Bruijn, J. Hoogendijk, W. Voogd, G.J. v.d.Lugt, en J. den Otter.

Als voorbeeld: op 11 januari 1938 werd er door het Soephuis erwtensoep verstrekt. Daarvoor werd onder andere aan ingrediënten gebruikt:

180 pond erwten	f 10,62
40 pond spek	f 15,40
40 pond uien (ajuin)	f 2,30
40 pond meel	f 2,90
150 kilo kolen	f 2,03
1 ons peper	f 0,20
arbeidsloon	f 13,50
kleine kosten	f 1,00
7 ton water	f 2,00

Kosten voor 530 porties soep f 49,95

Kosten per portie f 0,09 (afgerond)

Voor de bereiding van gruttensoep werd gebruikt:

90 pond gort	f 15,85
40 pond spek	f 15,80
60 bos soepgroenten	f 1,20
150 kilo kolen	f 2,03
6,5 ton water	f 1,81
arbeidsloon	f 13,50
kleine kosten	f 1,00

Kosten voor 530 porties soep f 51,19

Kosten per portie f 0,10 (afgerond)

OPRICHTING EN DOEL

Opgericht dus in 1804, bestaat de stichting dit jaar 186 jaar. Wat was nu de reden dat men ertoe is gekomen om zo'n stichting - of zo u wilt - instantie in het leven te roepen?

In het bijzonder in de wintermaanden was het soms bittere armoede. De schepen waren opgelegd om te worden opgekalefaterd; gevaren en ge-vist werd er dus niet en er werd weinig of niets verdiend. Het zogenaam-de "afsneedje" d.w.z. wat er na beëindiging van de visserij aan levensmiddelen over was, zoals peulvruchten, kaak, enz. werd dan eer-lijk verdeeld onder de bemanning, doch hiervan was omstreeks de jaar-wisseling niet veel meer over. En juist in die bizarre tijden waren het dan ook enkele Vlaardingse notabelen, waaronder reders, die de hoofden bij elkaar staken. Zij zijn overgegaan tot stichting van de Spijskokerij, in de volksmond "Het Soephuis" genaamd.

De meer gegoeden binnen onze gemeente kochten in die jaren bij "De Vlaardingse Spijskokerij" één of meer soepbrieven om deze daarna weer op hun beurt aan behoeftige gezinnen en personen uit te delen.

DRUKKERIJ

MODERNE INRICHTING MET
ZETMACHINES EN AUTO-
MATISCHE Drukwerken

Handelsdrukwerk
Boekwerk
Massa-oplagen
Couranten, Maand-
bladen enz.
Reclame-drukwerk
in kleuren
naar eigen ontwerp

BOEKBINDERIJ

Particulier- en
Kantoor-bindwerk

BOEKHANDEL

Belletrie
Schoolboeken
Studieboeken
Kantoorboeken
Bureau-, schrijf- en
teekenebehoeften
Vuipenhouders

AGENTS

Levington
Smith Bros en Woodstock
Schrijfmachines

AGENTEN

Nieuwe Rotterd. Courant

ADVERTENTIEBUREAU

Plaatsing van advertentiën
in alle bladen
zonder prijsverhooging

UITGEVERS

Adresboek v. Vlaardingen
Visschers-Almanak
Naamlijst Haringscheppen
Diverse Zeevaartk. boeken

BUREAUX

Nieuwe Vlaard. Courant
met bekr. Visscherijblad
Vlaard. Advertentieblad

KANTOOR EN WINKEL:

Hoogstraat 138

DRUKKERIJ: Kuiperstraat 8

TELEFOON 96

POSTGIRO 7098

Bank:

R. MEES & ZOONEN

Bijkantoor Vlaardingen

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Dorsman & Odé's

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ

VLAARDINGEN, 23.11.38

VLAARD SPYSKOKERY

ALHIER

Myne Heeren,

In antwoord op Uw opgaaf
hebben wy de eer U op te geven:

500 Inschryvingsbiljetten.... f 4.-
700 Soepbrieven " 9.-

Inmiddels

Hoogaachtend,

N.V. DORSMAN & ODÉ's
Boekhandel en Drukkerij

Immers, het doel van de stichting was, zoals artikel 2 van de statuten luidde: "Het verstrekken van voedsel aan on- en minvermogenden". Het bestuur van "Het Soephuis" werd samengesteld - en bestaat ook thans nog steeds - uit personen van verschillende kerkgenootschappen, t.w. Hervormd, Gereformeerd, Rooms-Katholiek en Remonstrant.

VESTIGING VAN "HET SOEPHUIS"

Het eerste pand, waarin de spijskokerij werd ondergebracht, stond in de Achterstraat, toen beter bekend als "het Achteromme". Het is het straatje dat ligt tussen de Hoogstraat en de Kornelis Speelmanstraat. Zoals reeds eerder gezegd, werd diverse keren per week soep verstrekt tegen afgifte van een zgn. soepbon. In het begin spreekt men in de oude notulen over twee maal per week, later werd dat driemaal. Tijdens de zeer koude winter van 1928-1929 werd zelfs vijfmaal per week gekookt. Bij de zaterdagse uitdeling werd er altijd een half wit brood verstrekt, een zogenaamde "vierponder".

Toen de Kornelis Speelmanstraat werd gebouwd, moest het Achterom verdwijnen en viel "het Soephuis" onder slopershanden. Toen is een pand gekocht aan de Paterstraat en wel no. 7, op de plaats waar nu de achteringang is van het stadhuis. Deze straat stond bij de Vlaardingse bevolking beter bekend als "de Koeiesteeg". De voor slagerij Broek uit de Waalstraat bestemde koeien werden afgeleverd in de Paterstraat, aan de achterkant van de slagerij. Vandaar de naam "Koeiesteeg".

Hier werd omstreeks 1909 begonnen met het uitdelen van soep en dit is gebleven tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog. De voedselschaarste kwam en ook voor het bestuur van de Spijskokerij was het gedaan met de soepkokerij. Trouwens, ook de bezetter stak er een stokje voor. Na de tweede wereldoorlog heeft het bestuur nog overwogen of het wellicht zinvol was om de werkzaamheden te hervatten. Het pandje Paterstraat 7 viel enkele jaren later echter onder de sanering van de binnenstad en is dan ook door de gemeente gekocht voor de sloop. Boven-

N.V.
DE HOLLANDSCHE PELMOLEN
TE VLAARDINGEN

WESTHAVENKADE No. 118 - TELEFOON No. 181
 TELEFONADRES - "PELMOLEN"
 CODES: A.B.C. 5th EDITION, 5th APPROVED, 5th EDITION - BENTLEY'S
 BANK-CONT'D: R. MEES & ZOONEN - VLAARDINGEN
 POSTREKENING No. 13887

VLAARDINGEN, 26 October 1939.
 (HOLLAND)

Vlaardingsche Spyskokery.
 p/a Den Heer P. van Halewyn.

V l a a r d i n g e n .

Myne Heeren,

Wy ontvingen Uw schryven dd. 24 dezer en bevestigen
 hiermede aan U te hebben verkocht :

1800 Kos. groene erwten volgens monster á Hfl. 12.--

per 100 Kos. exclusief zakken franco bergplaats Vlaardingen.
 Levering December, Januari en Februari a.s. in het begin der maand
 600 Kos. Betaling netto contant.

Vervoerbiljetten hiervoor zullen t.z.t. door ons by de
 Nederlandsche Akkerbouw Centrale worden aangevraagd en doen wy U
 onze facturen na elke zending toekomen.

Inmiddels teekenen

Hoogachtend.

N.V. DE HOLLANDSCHE PELMOLEN
 TE VLAARDINGEN

dien was Vlaardingen intussen veranderd van "visserstadje" tot "industriestad" en kende men niet meer de armoede van omstreeks de eeuwwisseling.

Het bestuur van de stichting "De Vlaardingse Spijskokerij" is echter wel actief gebleven. Want na de Tweede Wereldoorlog was niet alle armoede als bij toverslag verdwenen. Er zijn ook nu nog gezinnen welke dol blij zijn wanneer er rond de Kerstdagen een levensmiddelen-pakket wordt thuisbezorgd.

Daarom is het bestuur niet stil gaan zitten en omdat kort na de oorlog de A.O.W. er nog niet was, werd er vooral onder de ouderen veel armoede geleden. De diakonieën van de verschillende kerkgenootschappen zaten dringend verlegen om middelen ter leniging van de nood en bezorgden zelf op kleine schaal pakketten. Het bestuur van de spijskokerij zag hier een taak. Aan de kerkgenootschappen werd geen geld gegeven doch geheel in de geest van de statuten weer voedsel, te weten pakketten met levensmiddelen. Via deze kerkgenootschappen vonden de pakketten hun weg naar menig gezin.

Met deze vorm van hulpverlening is de stichting nu al ruim vijftientig jaar bezig. Het is de afgelopen periode overduidelijk gebleken uit de vele reacties die onze stichting regelmatig bereiken, dat het werk nog steeds - of misschien moet ik zeggen weer - in een grote behoefte voorziet. Het zittende bestuur hoopt nog vele jaren in de gelegenheid te worden gesteld, zijn werk te kunnen doen, zolang dat nodig en nuttig blijkt.

Het bestuur bestaat thans uit:

F.D.J. v.d. Knaap, voorzitter,

A. van Halewijn, secretaris-penningmeester,

J.v.d. Ende en J. Storm, leden.

U 37

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Maandag
6 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 41

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Woensdag
15 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 45

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Vrijdag
24 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 38

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Woensdag
8 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 42

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Vrijdag
17 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 46

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Maandag
27 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 39

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Vrijdag
10 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 43

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Maandag
20 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 47

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Woensdag
29 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 40

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Maandag
13 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 44

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Woensdag
22 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

U 48

Spijssuitdeeling.
Alleen geldig op
Vrijdag
31 Mei 1918,
tegen afgifte der daarvoor be-
noodigde rantsoeneeringsbon.

Het Vlaardingse soephuis, een slechte herinnering.

door A.A.J. de Wolf.

Mijn herinnering aan het Vlaardingse soephuis is 'kou'. Een gemene felle kou die optrok uit de betonnen vloer van de keuken, de plaats waar de groente werd klaargemaakt die in de soep moest.

We waren er op dinsdag- en vrijdagavond. Soms werd er tweemaal per week erwtensoep gemaakt en dan moesten maar liefst vijftig kilo uien worden schoongemaakt.

Het was deze taak die aan mijn moeder was toegewezen, maar omdat zij met haar niet al te sterke constitutie slecht tegen de kou kon en bovendien exceem kreeg van de uien, namen mijn grootvader Arie van der Lugt en ik deze taak over.

Ik zal toen twaalf of dertien jaar zijn geweest. We stonden weliswaar op een houten vlonder, maar de afschuwelijke kou van het verder niet verwarmde vertrek zal ik nooit vergeten.

Vijftig kilo uien is erg veel werk. Soms zaten de schillen zo vast dat het niet anders kon of er moest een stukje van de witte rok worden meegenomen. Dat kreeg mijn moeder dan de andere dag op haar brood van iemand die er nooit was, maar wel wist hoe het allemaal moest.

De enige man die we ooit zagen was de heer Keunen. Hij keurde het vlees dat de soep inging en zei geen boe of bah tegen de mensen die werkten.

Zijn keuring bestond uit gewichtig kijken naar de hompen vlees en spek, even knikken en weer weggaan.

Of hij er werkelijk verstand van had ben ik nooit te weten gekomen.

De andere dag, om vijf uur 's morgens reeds, begon het koken van de soep. Met grote houten lepels stonden de koks, waar die vandaan kwamen is nooit opgehelderd, in de groene brij te roeren.

Het spek en het vlees gingen er in. Zout en peper werden toegevoegd en natuurlijk de erwten.

Begroting
Uitvoering

Sp. j. s. k. 1923/24.
Uitgaven.

Uitg. jaar beval. 290 1/2 fr.

2/4.50.

200 Buren v. d. j. 14.25.

290 104.4.

200 4. - 3. j.

Giften van 10 Buren v. d. j.

W. d. l. j. 42.

Waterverbruik	25.
Gasverbruik	10.
Stolen 45 Hk. 2.	90.
Lood en accijnzen	10.
1055 Hk. Lood 126.	274.32
1147.5. Goud 18.	206.55
360 pond. Zilvermunt 1.13	46.00
Verch. 622.5. pond. 1.58	311.25
Spel 360 0.55	198.
Supperanten en G. m.	50.
Kleine Looden	20.
Arbeidsloon	690.
Verzekering 1 Politi	40.
10 a. d. d. d. d.	15.
Wiel 1. d. d. d. d.	35.
Reparatie en v. d. d.	50.
	1992.

1992

Het was een enorme koperen ketel die op een verhoging stond waardoor om het geheel heen gelopen kon worden.

Later kwamen dan de mensen, met hun emmertjes. Ze kregen evenveel porties soep als ze bonnen hadden. Die waren tegen weinig geld te koop. De spijskokerij, dat was de officiële naam, was eigenlijk een instelling van de reders voor de vissersbevolking die het in de winter niet al te best had. Er werd dan niet gevaren en er was dus geen geld.

De soep was best, dat moet worden gezegd. Of het nu de wekelijkse gortsoep was of de erwtensoep, er werd aan de kwaliteit zeker aandacht besteed.

Dat mijn moeder er werkte had te maken met het feit dat er geen werk meer was voor de boetsters. Zonder werk gekomen en met de zorg voor mij zusje Annie en mij was ze overgeleverd aan het Rooms Katholiek armbestuur dat, onder leiding van de heer Piet Halkes, een onderwijzer, wekelijks tweehonderd koperen centen afwoog. Daarvan kan natuurlijk niemand bestaan, ook toen niet. Het bijbaantje in de spijskokerij was dus belangrijk ook al betaalde het niet meer dan drie gulden en vijftig cent per maand. Alle kleine beetjes waren meegenomen.

Terugkijkend op deze periode moet mij van het hart dat de redersvereniging 'die zo goed voor de armen zorgde, weinig belangstelling had voor het personeel dat er werkte. Het was dus een zorg van veraf, gewoon omdat men vond dat het zo hoorde, een beetje regentenachtig.

Het heeft mij altijd verbaasd dat men nooit eens iets aan die afschuwelijke kou gedaan heeft waarin de mensen moesten werken. Er zijn er nogal wat ziek geworden in die dagen, met als gevolg dat er veel verloop in het personeel was.

Mijn moeder heeft het drie jaar volgehouden. Mijn grootvader en ik hebben drie jaar lang uien schoongemaakt en de eerste keer dat iemand daar dankjewel voor komt zeggen, zal ik wel niet meer beleven.

OPROEP VAN HET STREEKMUSEUM

Van 14 maart tot 5 mei 1990 organiseert het Streekmuseum Jan Anderson in opdracht van de Stichting Geuzenverzet 1940-1945 een tentoonstelling over de bezettingstijd.

De expositie wordt opgesteld in de Burgerzaal van het Stadhuis en zal 's middags van twee tot half vijf gratis voor het publiek te bezichtigen zijn, via de ingang van het Stadhuis aan de Markt, naast de Schoolstraat. Het Streekmuseum roept leden van de Historische Vereniging Vlaardingen op één middag suppoostdienst te verrichten; van te voren krijgt men instructie. Onder de bijna 1.000 leden zijn er vast wel 37 die op één van de middagen tussen 14 maart en 5 mei gedurende 2 uur dienst willen doen in de Burgerzaal!

Men kan zich telefonisch opgeven bij ons bestuurslid de heer F. Nipius, Kraanvogellaan 170, telefoon 474 52 17 en dan kenbaar maken voor welke middag men beschikbaar is.

HET RODE KRUIS

Onder de titel 1939-1989, Vijftig jaar Rode Kruis in Vlaardingen, is een boekje verschenen dat de Vlaardingse geschiedenis belicht van deze organisatie. Het is verkrijgbaar bij boekhandel Den Draak, prijs f 10,- en -tegen gereduceerde prijs- bij het kantoor van de plaatselijke afdeling, Emmastraat 38, op werkdagen tussen 9.00 en 12.00 uur, telefoon 4342700 of 4741711.

HET VLAARDINGEN UIT MIJN JEUGD

Inleiding

Ook dit verhaal heb ik geschreven voor mijn kleindochters opdat zij later kunnen lezen hoe hun grootvader door Vlaardingen heeft gewalkt en hoe Vlaardingen er toen heeft uitgezien.

Natuurlijk is er al veel over Vlaardingen geschreven en ik ben zeker niet de eerste. Onherroepelijk zal men daar ook oude en bekende dingen tegenkomen; daar komt men nimmer onderuit. Zo ook de verbondenheid met het oude vissersbedrijf die nog steeds diep geworteld is bij de oude Vlaardingers. Het is een verbondenheid zoals een boer met zijn koeien!

Daarom zal men in dit schrijven de visserij ontmoeten al is dat dan zoveel mogelijk beperkt, mede omdat dit ook al in een andere bijdrage van mij is vastgelegd.

Toch zal men weer dingen tegenkomen en zeggen: "hoe stond dat hier of was dat niet daar?" Ik kan er ook wel eens naast zitten door benamingen, maar vergeet dan ook niet dat er vele bedrijven en winkels in andere handen zijn overgegaan. In dit schrijven zal men vele winkels ontmoeten en hoe de winkelstand er ook uitzag, men zal dingen tegenkomen die in vergetelheid zijn geraakt. Alles is zoveel mogelijk uit mijn herinneringen opgediept.

Het heeft betrekking op de twintiger jaren overvloeiend naar de dertiger jaren met hun crisis. Daarom begint dit schrijven met de twintiger jaren toen Vlaardingen nog niet zo groot was. Want in negentien twintig werd de vijf en twintigduizendste inwoner(ster) geboren en wel Maria van der Velden dochter van een timmerman.

Een schrijver of letterkundige ben ik niet. Ik zal toch trachten om alles zo goed mogelijk weer te geven. Neemt mij het daarom ook niet kwalijk als er zet- of taalfouten zijn, daar er in mijn leven de Nederlandse taalspelling al eens een paar maal is gewijzigd.

Voor dit schrijven is er totaal geen studie vooraf geweest. Het zijn mijn eigen zienswijze en belevenissen. Diegene die dit verhaal leest moet dan bij diverse panden maar eens stil staan en zien dat er zoveel panden gepleisterd en wit geschilderd zijn, ook de dure villa's.

Niets mag er van dit schrijven worden overgenomen of gekopieerd buiten de schrijver om. Ondanks alles hoop ik dan ook dat u die dit leest er een genoeglijk uurtje aan mag beleven. Daar is het dan ook om begonnen, maar ook om het beeld uit de historie wat terug te halen!

Overigens graag gedaan,
P. Borsboom
Zomer 1987

De Markt

De Markt met de Grote Kerk mogen wij toch rekenen tot het oudste gedeelte van de Stad Vlaardingen. Tot vrijwel vlak voor de oorlog door vele Vlaardingers nog het Kerkhof genoemd (in de volksmond't, Kerkof zonder de H). Er werd immers in vroegere jaren rondom deze kerk begraven, vandaar dat deze benaming lang stand heeft gehouden.

Het ontstaan van zo'n plein, meestal ringvormig, is een uiting van volks-cultuur en bouwkunst. Er bestond al eeuwen een gemeenschapszin bij de mens. Men wilde een sociale geborgenheid en deze geborgenheid kwam dan via het geloof tot uiting.

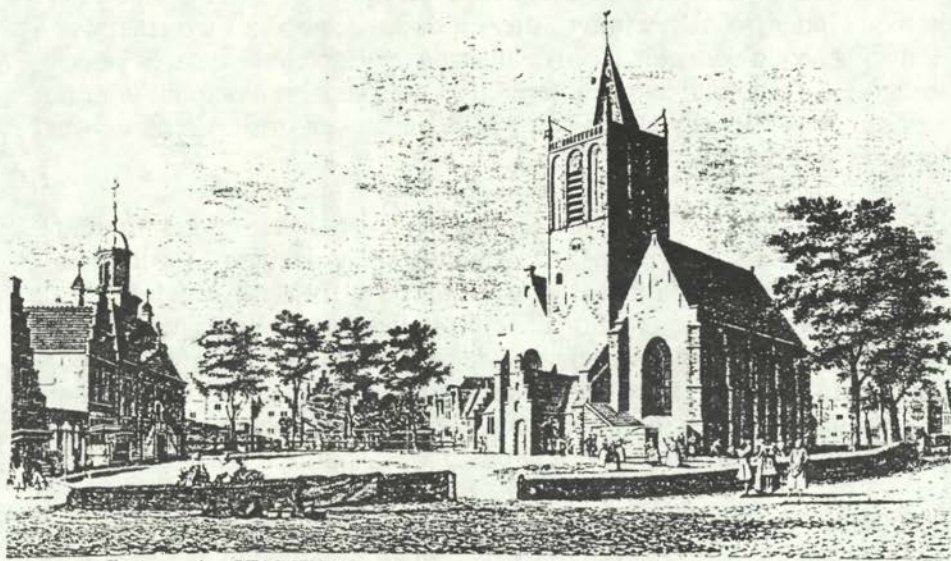
Wat gebeurde er veelal in vroegere eeuwen? Men zocht een hooggelegen gedeelte alwaar een kerk werd gesticht. Dat was ook bedoeld tegen het wassende water. Men kon dan gezamenlijk in deze kerk een onderkomen vinden. Werd het hoog water en kwam de nood zo hoog dan werden alras de klokken geluid om de mensen te waarschuwen dat er gevaar dreigde. Zo ontstond dan een geestelijk- en sociaal middelpunt voor de leefgemeenschap al was het een primitief denken, maar de mens was toen reeds al vooruitstrevend.

Zo ontstond dan ook hier de Grote Kerk en er werd in een ringvorm rondom heen gebouwd zowel openbare gebouwen als scholen en woningen. En wat ziet men nu, dat men op zeven plaatsen de Markt kan bereiken. Vroeger kwamen daar ook nog enkele smalle steegjes bij. Eigenlijk waren het de vluchtwegen om het hoogste gedeelte te kunnen bereiken voor bescherming. Dus er werd zeer zeker reeds systematisch gebouwd. Hier spreekt dan de volkscultuur en bouwkunst uit van onze toch eenvoudige voorouders die toch wel een bepaald levenspatroon bevatten.

Stapten wij in de twintiger jaren de Grote Kerk binnen dan lag hier het oude hart der Vlaardingers en als men goed oplette dan zag men hoe deze kerk was gebouwd. Het is een merendeels Romaanse kerk met een ietsje gothiek in de ramen, maar zonder verdere betekenis.

De platte grond spreekt overigens wel aan. De kerk is gebouwd op een kruisvormige platte grond. Staat men voor de toren dan loopt de aslijn zuiver van West naar Oost; haaks daarop loopt de aslijn van Noord naar Zuid. Dat had bij de gelovigen een grote betekenis, want als men in de kerk was gezeten keek men met het gezicht naar het Oosten en het Oosten was immers het Beloofde land! Daar stond vroeger dan ook het altaar (zie bijgaande schets).

Het interieur van de kerk was altijd eenvoudig en hier spreekt dan ook de armoede van de vissersbevolking uit want er was nooit veel geld om een mooie kerk te bouwen. In de bouw komt altijd de rijkdom of armoe-

Gezigt van het STADHUIS, Marktveld en de KERK der Stede VLAARDINGEN,
te zien van de Westzyde van den Kerkkring Noord en Oostwaards op.

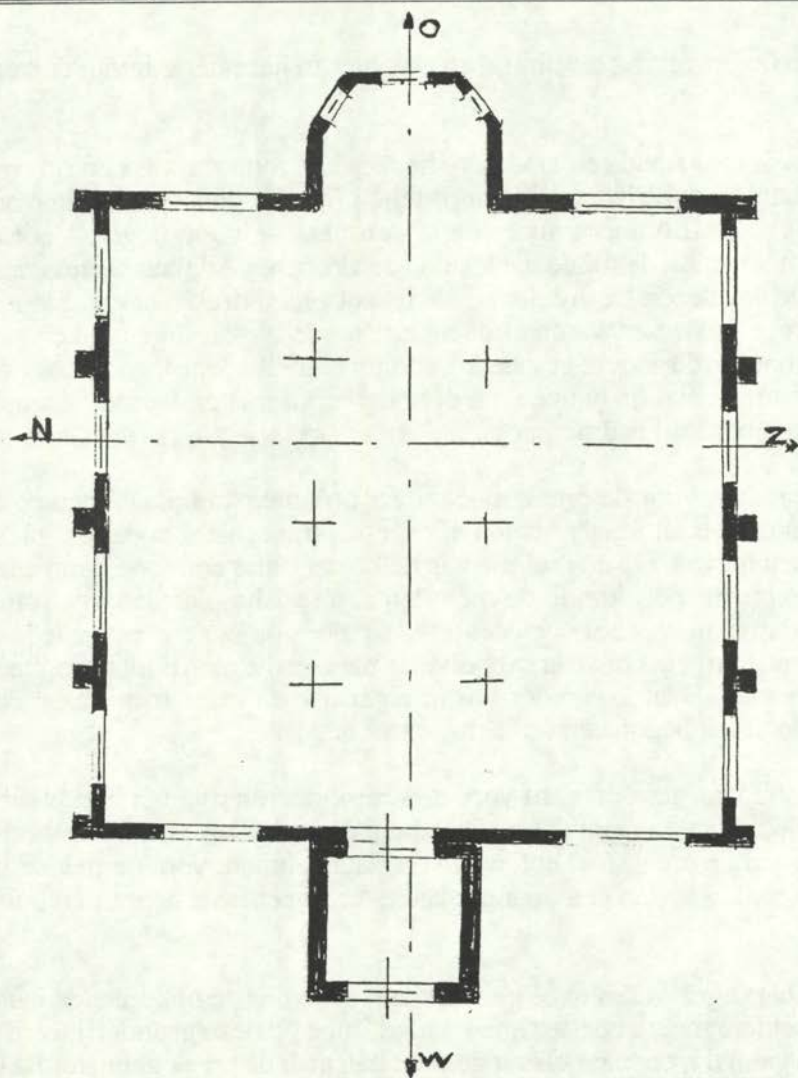
de van de bevolking tot uiting, zo ook hier in het interieur van de kerk.

De preekstoel stond een eind vóór het koor en rondom was een ringvormige bank voor de Kerkelijke autoriteiten. Wel kregen zij nekkramp omdat zij zo steil omhoog moesten kijken naar de voorganger. Vóór de preekstoel en bij de ronde bank stond een koperen Adelaar als lessenaar voor de voorlezer. De Adelaar maakte wel veel indruk met zijn gespreide vleugels. Verder waren er de andere harde ongezellige banken, ook weer rondom de andere geschaard, sommige met groene kussen bekleed. Dat waren veelal de banken die door de kerkklidmaten werden gehuurd voor een bepaald bedrag per jaar.

Vijf minuten voor de preek mocht daar ook niemand plaats nemen en men moest geduldig afwachten of er iemand wegbleef zodat die plaatsen open bleven. Op een seintje van de koster (later een rood lampje boven de preekstoel) kondigde men dan aan dat die plaatsen vrij waren gebleven. Dan was het even een geroezemoes om zo'n plaatsje te kunnen bemachtigen. Ook waren er diverse banken die men dubbeltjesplaatsen noemde. Daar kon ieder vrij in plaatsnemen maar men moest dan voor de preek begon een dubbeltje extra betalen.

Een bank was gereserveerd voor de weeskinderen die met hun bijzondere kledij dan ook zichtbaar afstaken in de kerk. Ook was er ter weerszijden van de preekstoel een windschot aangebracht voor de trek en bij iedere bank was dan een deur gemaakt, ongeveer twee meter tien hoog.

Naast het orgel waren twee gaanderijen, één voor de opkomende jeugd en de andere meer voor de rijpere jeugd. Juist op deze gaanderij werd er door de jeugd meer naar elkaar gelonkt dan naar de preek geluisterd. Dat lonken had overigens vele malen zijn uitwerking want menig paartje hebben elkaar daar toch weer gevonden en dat tot groot genoegen van

*Plattegrond van de Grote Kerk te Vlaardingen;
let op de oost- westligging.*

de wederzijdse ouders. Zij waren immers van de zelfde kerk, want twee verschillende geloven konden immers niet samen gaan, daar kwam maar ruzie uit voort. Zo ver in vrije gedachten waren zij nog niet, terwijl men toch één God diende maar ieder op zijn manier.

In de harten van de jonge mensen werd niet eens gekeken en dat is eigenlijk toch belangrijker dan apartheid.

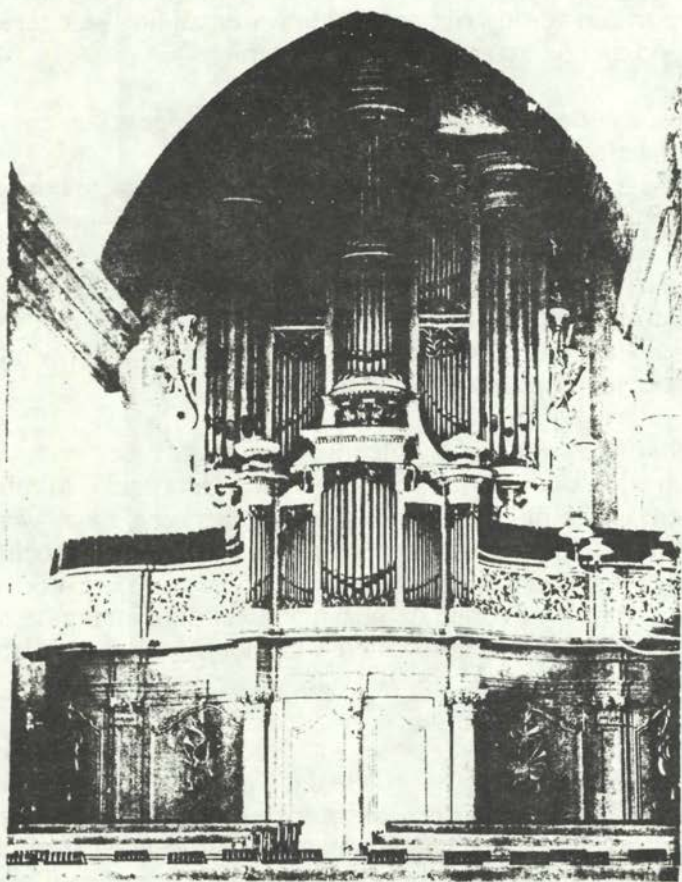
In de kerk liggen nog vel hardstenen grafzerken, sommige nog wat leesbaar, andere versleten door de vele voeten der kerkgangers.

Grafzerken in de kerk waren van de rijke lieden. De arme lieden werden buiten in de kou rondom de kerk begraven. Toen was er reeds verschil in rangen en standen. Ja verschil moet er nu eenmaal zijn want ook na de dood moet je je rijkdom laten zien.

In het koor hangen nog oude gildeborden en mijn vader vertelde dat er vroeger in het koor ook netten werden geboet. Het orgel is afkomstig uit de stad Gent en komt eigenlijk uit een kloosterkerk, maar werd maar weinig gebruikt. Het werd door de Vlaardingse kerk aangekocht en hier geplaatst. Er werd dan ook spontaan gebruik van gemaakt. Vóór die tijd, toen er geen orgel was zullen de gezangen wel door een voorganger of zanger zijn aangevangen, misschien wel met een lijzige of krakerige stem.

Overigens is het een prachtig orgel waar men met genot naar kan luisteren mits het goed bespeeld wordt en dat wordt het dan ook. Jaren lang is er gekibbel geweest over het langzame en vlugge zingen, het zogenaamde ritmisch zingen. Er bleven dan ook altijd twee stromingen in deze kerk en dat kwam zelfs bij de keuze van de dominees tot uiting. Dus kwam er een dominee die liever Psalmen dan Gezangen liet zingen en dit tot genoegen van de trage zangers.

Dan waren er dominees die wat vrijer in de opvattingen waren en meer gezangen voorschotelden, wat wel wat vrolijker was voor de kerkbezo-

Het Vlaardingse (grote) kerkorgel heeft een lange en boeiende geschiedenis.

kers, want vele gezangen zou men kunnen vergelijken met bepaalde socialistische liederen, maar dan moet men wel even goed doordenken.

Bij het langzame zingen had de organist er wel eens moeite mee, daar hij al veel eerder klaar was met zijn spel dan de zangers, dus er galmden dan wel eens wat zangers na.

De grote ramen werden afgedekt met groene gordijnen om de zon te weren en er waren zeer mooie glas in lood ramen zoals de Wonderbare Visvangst en Simeon in de Tempel. Prachtig was het als de zon daar op inspeelde. Waar zijn de drie mooie ramen van van West gebleven? Het was een geschenk van de familie van West en dat kan je toch zomaar niet ongedaan maken? Het kwam zo prachtig uit in deze koorramen en het was dan ook een genoegen om daar naar te kijken.

De gevels naast het koor werden opgesierd met de kerkezakjes aan de lange hengels die voor de collecte dienst deden. Driemaal werd er zo'n collectezak voor je neus geschoteld en vanaf de kansel werd dan medegedeeld waarvoor deze collecte werd gehouden.

Meestal voor de diaconie, voor de armen of voor de wezen en soms nog voor de kerk. Altijd was daar een verhaaltje bij. Of men met gulheid gaf kon men nooit nagaan, want het zwarte zakje was geheim en niemand wist dan ook van de ander wat er in gedeponereerd werd. Ach de mensen hadden het in deze tijd niet breed. Men had amper een dubbeltje om een dubbeltjesplaats te nemen.

De toren is weer een geheel apart bouwwerk, Was er in vroegere jaren alleen maar een tentdak, met de omloop is deze toren weer later omhoog getrokken met een peperbusachtige opbouw die geheel van hout was. Het is dan wel een markant bouwsel dat men hier in deze streken niet tegenkomt. Deze toren was tot de jaren dertig nog in gebruik bij de torenkijker die met zijn grote kijker de Waterweg afzocht of er soms een

haringlogger in aantocht was. Had hij een logger opgemerkt dan wist hij al snel van welke reder deze logger was en kon hij de reder en de vissersvrouwen gaan waarschuwen dat zijn logger en hun geliefden op de thuisvaart waren.

Dat aanzeggen ging dan gewoon aan de deur en hij riep dan: "Half Elf Buiten". Dat betekende dan dat de logger ongeveer op die tijd voor de kade kon zijn en afmeren.

Dat tijdstip om buiten te zijn gold overigens alleen voor de getrouwde vrouwen en hun kinderen maar niet voor de jong verloofde. Die moest maar netjes afwachten tot haar geliefde haar op kwam halen. Gebeurde het toch dat zo'n jonge deern zich niet kon bedwingen dan woei er wel wat, want dat mocht niet. Dat stond niet netjes en zij werd met scheve ogen aangekeken.

In vroegere jaren werden de loggers ook wel aangekondigd met een tenen bal op de toren. Dat was het teken dat er een logger in aankomst was. De jeugd riep dan "Een bal op, Een bal op" en men speedde zich naar de haven of naar de toren om aan de torenkijker te vragen welke logger er in aantocht was en zodra men dat wist rende men naar de vissersvrouwen om het heuglijke nieuws te vertellen. Dat ging dan meestal gepaard met een snoepcent als beloning.

Dat was in de tijd van mijn vader, eind vorige eeuw. Al gauw, toen de telefoon zijn intrede had gedaan, werd alles uit Hoek van Holland overgeseind naar de torenkijkers. De twee laatste torenkijkers waren Pauw Storm en van Rijn.

Onder in de toren hing het touw om de klokken te luiden en dat luiden werd dagelijks tweemaal gedaan en wel om acht uur in de morgen en om twaalf uur des middags. Op de zondagen was dat dan weer vóór de kerkgang en dat was om half tien de kleine klok en om kwart voor tien de grote en kleine klok. Als jongen moest je daar bij zijn want je moest aan dat luitouw trekken om dan een heel eind mee naar boven te gaan

en dan maar beieren. Het was dan ook een machtig gehoor dat gebeier over de stad; het roept als het ware herinneringen op aan het verleden en in gedachten kan men dan het vissersvolk in klederdracht ter kerke zien gaan.

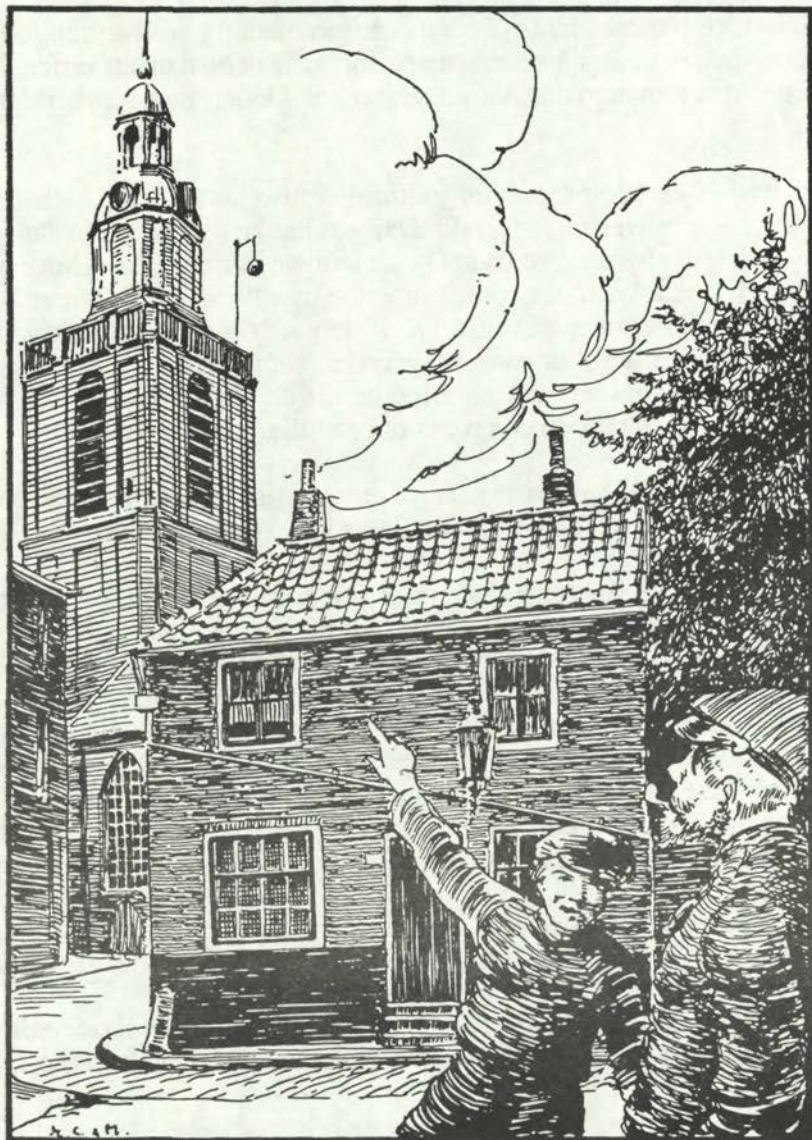
Zo is er dan veel romantiek en folklore verdwenen. Onder in de toren werd er nog een wagentje gestald. Dat was het ziekenwagentje dat zelfs in de oorlog dienst heeft gedaan. Dat ziekenwagentje had twee hoge wielen met een baar waar een rond tentzeiltje overheen lag. Er waren twee tentjes, een witte en een bruine. De witte was voor het vervoer van de zieken en de bruine was voor het vervoer van de doden, zoals drenkelingen. De vervoerder was de Bloeme uit de Stationsstraat. Hij was schoenmaker van beroep en tevens onbezoldigd politieagent.

Daar staat dan onze trouwe toren en overziet zijn stad met zijn bewoners en een hoeker als windvaan spant zijn kroon. Waar vindt men een hoeker als windvaan?

Daar staat dan de eeuwenoude kerk in al zijn eenvoud gelijk de vissersbevolking eenvoudig was. Zij hielden nooit van overdadige dingen; dat kwam ook in hun klederdracht tot uiting, maar het was wel "Eenvoudig Schoon"

Dat de Vlaardingers niet aan overdadige dingen deden kwam ook goed in hun dialect naar voren want de H werd nimmer uitgesproken. Van Markt maakte men gewoon Mart zonder de K. Van zakdoek maakte men gewoon zakdoek alweer die K. Dat was immers niet nodig en verder de ouwe ave en de nieuwe ave, ouwe brug en de nieuwe brug. Nimmer heeft een Vlaardinger dan ook Koningin Wilhelmina haven en Prinses Juliana brug gezegd. Het waren nieuwe dingen voor hen en men zei dood eenvoudig "Nieuwe brug" en "Nieuwe haven" en daar werd dan ook nooit over gevallen.

Vele voetstappen van de vissers en hun vrouwen hebben deze kerk betreden om Gods zegen af te smeken voor een behouden teelt en een spoe-

„Een bal op! Een bal op!”

dig weerzien van hun geliefden en menige weduwwrouw treurde om de vissers die op zee waren gebleven want het was een hard bestaan.

Aan de Noordzijde van de kerk staan twee gebouwtjes tegen de kerk geleund en wel de vleeshal en de waag. Zeer lang zijn deze toch in stand gehouden. Mag de vleeshal al snel zijn gesloten, de waag heeft zeker tot het begin van de jaren dertig zijn dienst gedaan om de varkens te wegen.

Aan de Zuidzijde van de kerk waren tussen de steunberen stalen platen aangebracht met grote ringen waar op de zondagen de paarden van de boeren aan werden gekluisterd. Deze dieren wachtten altijd trouw tot hun baas weer uit de kerk was gekomen. In weer en wind afgedekt met een paarden deken, ook door de week stond er wel eens een paard met zijn wagen daar geduldig te wachten.

Rondom de kerk was dan de bebouwing en daar was dan eerst het stadshuis, zeer zeker een historisch monument, een prachtige gevel met een opgang versierd met leeuwen. Onder deze leeuwen was het poortje van de wacht waar de politie huisde. De hoofdingang met prachtig lijstwerk en mooie deur is een lust om te zien en menig bruidspaartje waaronder ook ik zijn hier ingegaan om een eeuwig verbond af te sluiten en velen zijn daar toch goed in geslaagd. Jammer voor die paren waar het niet is gelukt. Daarom is een huwelijk altijd een gesloten boek.

Boven de prachtige gootlijst staat daar Vrouwe Justitia met haar zwaard en weegschaal en altijd blijft de weegschaal in deze balans. Opmerkelijk is wel dat deze Vrouwe Justitia niet geblinddoekt is en zij durft hier het recht met open ogen uit te spreken!

Ook het torentje is markant en men heeft waarschijnlijk het bovenste gedeelte van de kerktoeren overgenomen. "De Wacht", dat was een boos woord voor de Vlaardingers want men hoorde wel eens: "hij is opgebracht onder de wacht". Ja dat was dan verschrikkelijk, want onder deze wacht was ook een cel met grote grendels en daar werden de boosdoe-

Politieuniform (1925-1930). De hoge politiepet werd in de jaren 1930/1931 vervangen door de platte pet. Reden: Het hemelwater stroomde onbelemmerd in de tuniek van de drager (Politieman: Hoofdagent Hakker).

ners dan in ondergebracht. Door een luikje kan men naar binnen staren. Het was maar een donker gevalletje. Daar moest een kind ook niets van hebben.

Aan de linkerzijde waren dan de onderkomens van de agenten en in de zomerdagen stonden de glas in lood ramen open en kon men de agenten zien zitten, gekruld en gekaald. Dan kwamen deze lieden geheel anders over, want op de straat waren zij altijd in uniform met een pet op.

Was het de beurt om hun twee-urige ronden te doen dan kwamen zij door het poortje naar buiten, gewapend met sabel en gummilat, een nummer op hun kragen en op hun kruin een typische pet, die wat leek op een pet van de Franse politie. Vele rondjes werden gelopen en de verre werden per fiets afgereden.

Daar kwam ook nog een agent uit met een zwart witte manchet en dat was de verkeersagent die jarenlang dienst heeft gedaan op de Hoogstraat/Brede Havenstraat om daar het verkeer te regelen. Het waren meestal handwagens, paardenwagens en fietsen en een enkele auto. Gestadig ging zijn arm omhoog en gaf hij de rijrichting aan of wie er moest stoppen.

Naast dat fraaie stadhuis stond een herenhuis dat was ingericht voor de commissaris en de inspecteur van politie. Van daaruit werden alle veiligheidsmaatregelen genomen

Vele van de agenten kende men bij naam, of bijnaam want dat gebeurde toch ook. Zo waren er de Kok, v.d. Vlies, Sekles, Vlake en ook met bijnamen zoals Kees de Ballejatter. Nu dat spreekt voor zichzelf, want deze agent pikte altijd de ballen van de jongens af want op straat mocht er niet gevoetbald worden in verband met de glasschade. Waar moest de jeugd dan wel voetballen? Er was immers niets. Dan was er de Bommel-seboot. Hoe kwam die agent nu eigenlijk aan die naam die hij nooit meer is kwijtgeraakt? Deze man was gekomen uit de stad Zaltbommel en toen

hij in Vlaardingen arriveerde vroeg men aan hem hoe hij naar Vlaardingen was gekomen. Hij zei: "nu gewoon met de Bommelseboot". Aan dat gezegde heeft hij zijn naam gehouden en zijn ware naam was soms niet eens bekend!

Verder op onze wandeling rondom de Markt kwamen wij naast het bureau van de commissaris de timmermanswerkplaats tegen van Versteve. De baas zelf had een baardje en droeg altijd een platte pet gelijk die van de zeevissers maar dan grijs. Deze timmermansbaas verrichtte ook veel diensten voor de gemeente o.a. als hulp bij de afslag van vis aan de visbank. Ook was hij nog agent voor de toenmalige particuliere ziekenkas, want de ziekwet was er nog niet. Die kwam pas in negentien dertig. De leden konden tegen betaling van een premie een uitkering ontvangen bij ziekte en dat was toch ook niet zo hoog en naar ik meen twee tot zes weken al naar gelang de verzekering was afgesloten. De uitkering was toch maar magertjes. Dat kwam zeker niet boven de vijftig procent van het loon uit. Ook ik heb daar voor een buurman verscheidene malen geld uit die ziekenkas mogen halen. Wat een opluchting voor de werkende stand toen de ziekwet tot stand kwam.

In de timmermanswerkplaats was het altijd een geordende boel, schoon en netjes en het rook er heerlijk naar hout. Kantoortje aan de voorkant en zelf woonde hij er boven.

Naast deze timmermanswerkplaats was de brandweerkazerne gelegen met hoge, grote deuren. Het altijd gewaardeerde bezit van de brandweer was toch maar schamel, maar blijkbaar voldoende in deze tijd. Daar stond een brandweerauto, een Ford, een paardenwagen, een slangenwagen en dan de grote brandweperladder die met de hand bediend moest worden.

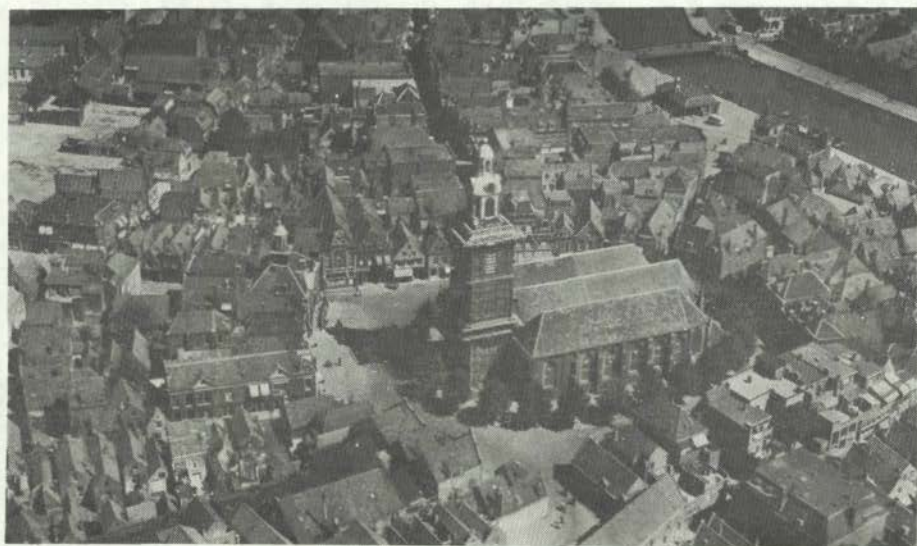
Steken wij de straat over en lopen wij de Schoolstraat voorbij, dan komt er een mooi pandje waar jaren de schilder Tuytel zijn bedrijf heeft ge-

had. Met een wat verdiepte stoep paste het toch mooi met zijn gevel op deze Markt.

Vervolgens komt er een rijtje huizen uit de twintiger jaren, dat eigenlijk niet in de sfeer van de Markt past. Maar ja, zij staan er nu eenmaal en misschien dacht men er toen niet zo aan iets moois of sfeervols te bouwen voor dit oude plein. Wel komen er nog een paar pandjes die wel passend zijn. Dat waren "De Wijnoogst" en een schoenmakerij met bovenwoning. Geheel toevallig was de naam van deze schoenmaker ook Schoenmaker. Ernaast was dan het pand van de handwagenverhuurder v.d. Hoek, voorheen Verboom.

V.d. Hoek, een gemoedelijk man met een snor, die dag in dag uit zijn hand- en kruiwagens verhuurde. Deze waren door heel Vlaardingen te zien. Op zijn pakhuisdeur hing een lei alwaar het verhuurde materiaal op werd genoteerd en zodra de verhuurde wagen weer terug was, werd er na verrekening gewoon weer uitgeveegd. Dat was dan de boekhouding. Kosten van de wagenverhuur: een dubbeltje per uur en al was het dan wel eens vijf kwartier, je betaalde gewoon een dubbeltje. Zo ging dat. Al zijn wagens kon hij niet in zijn pakhuis kwijt en de meeste wagens stonden naast de toren van de kerk zonder ze ook maar met een ketting op slot te zetten. Dat was dan ook vrij normaal, want stelen was er niet bij. Men had achting voor elkaar en had ontzag voor "De Wacht". Iedere avond om zes uur kwam de bodedienst uit Maassluis met zijn huifkar. Dat waren de Gebr. van Buuren, want bij de wagenverhuurder was ook nog een depot voor het bodebedrijf. De huifkar werd aan de ring naast de kerk gestald. De Gebr. van Buuren regelden hun zaken en dat ging altijd op dezelfde en rustige manier. Nooit zouden deze twee broers een stap harder lopen. Zij waren gelijk een kaasboer gekleed met blauwe kiel en platte pet. Eigenlijk was dat toch dagelijks een schilderachtige bezigheid.

Dit is uiteraard helemaal de kerk in het midden. Een opname van de Grote Kerk aan de Vlaardingse markt tijdens de restauratie van 1938.

Nu steken wij de Markt over en komen aan een boerendijkwoning genaamd "De Bouwmanswoning", alwaar ene de Zeeuw woonde. In de hoek van de Maassluissedijk was het boenhok waar men steeds de zoete weeïge lucht van de melk kon opsnuiven. De kop van de woning was naar de Markt gericht en de stallen waren tegen de Maassluissedijk gebouwd. De ingangen van de stallen waren aan de zijde van de Zomerstraat gelegen. De stalraampjes kwamen net boven het dijkniveau uit, op de Maassluissedijk. Als men in de winter daar voorbij liep dan kon men bij het flauwe licht de koeien zien staan en dat deed wat romantisch aan. Erboven waren dan de hooizolders waar menig voer hooi vanaf de Maassluissedijk naar binnen is geloosd. Tot negentien dertig heeft dat bedrijf stand gehouden maar door uitbreiding van de Vettenoordsepolder was de boer zijn land kwijt geraakt, dus ook zijn bedrijf werd opgeheven. Daar hijzelf ook niet meer zo jong was, is hij maar gaan rusten en heeft een woning laten bouwen aan de Mozartlaan, hoek Dirk Schaefferstraat, genaamd "Lage Weide." Daar heeft hij nog jaren gewoond en zijn enige dochter is daar ook altijd gebleven.

Naast deze Bouwmanswoning kwamen de opstallen van bodedienst "Zwanenburg" geen onbekende voor Vlaardingen. In deze tijd werd het oude hoekpand gesloopt en een nieuw pand gebouwd, wat ook alweer niet past bij de omgeving. Wat bezielt dan toch zo'n architect en de overheid. Onbegrijpelijk en sfeerloos.

Nu passeren wij de Breedesteeg, ook hier weer typisch dat men een doorgang noemde zoals hij was gelegen, want een straat is het nooit geweest. Het was een steeg die breed was dus, zo gemakkelijk als de Vlaardingers waren, zei men gewoon "Breedesteeg."

Op deze hoek stond een zeer oud pand waar de familie Verbrugge woonde. Het pand liep tot de achterzijde van de Zomerstraat en had zowel voor als achter een onder- en bovendeur en was sierlijk gemetseld met de altijd mooie IJsselsteentjes. Menigmaal kon men hier de aloude Mevr.

Verbrugge over de onderdeur naar buiten zien staren met haar mooie wit gehaakte mutsje op (Vlaardingers zeggen dan weer Mussie). Vanaf de Zomerstraat is dat voor de Kunstschilders altijd een geliefkoosd plekje geweest. Het is dan ook menigmaal op het doek vastgelegd evenals op etsen. Hier kwam in deze tijd de smakeloze winkel voor terug en vervolgens de panden en winkels van de Wijnoogst, ook niet zo om over te roemen. Dat was tot aan de Kerksteeg toe, waar Kuchler zijn fietsenwinkel had en bekend stond voor zijn goede "Exelsior" rijwielen.

Dan komt er een mooi blokje om nog steeds van te genieten. Dat waren de mooie Herenhuizen en de Stadschool. Bekijk het gevelmetselwerk of de gootlijsten en de kozijnen met hun profielen afgewerkt met een kraal, dan leeft er toch wel iets voor de mens. Hier spreekt vakmanschap uit, wat met liefde is gedaan!

De Stadschool, waar nog vele van onze voorouders hun eerste lessen kregen in rekenen en taal. Staat men dan even stil voor deze oude school, dan is het net of men ze nog hoort in deze klas, om gezamenlijk hun taallessen op te zeggen.

Wat plomp verloren ligt daar het pand van Bouw- en Woningtoezicht, ook niet zo om over te roepen. Dan komen de panden van de familie Dorsman. Deze familie doet al jaar in jaar uit haar best om het pand zoveel mogelijk in de oude staat te doen voortbestaan.

Hoe prachtig is dat metselwerk uitgevoerd. Kijk maar eens naar de voegen hoe mooi en dun deze zijn, het houtwerk altijd goed in de verf. In de zijgevel aan de kant van de Smalle Havenstraat ziet men duidelijk de bintankers zitten. Ook kan men aldaar goed waarnemen dat het pand toch al eens is verbouwd en mis ik in de tuitgevel hier de mooie boerenvlechting. Dat is wel jammer. De Meelmalerij staat tussen het oude huis en nog een klein pakhuisje met een trapgeveltje, eigenlijk iets zeldzaams

in onze stad. Er zijn er nog wel, maar niet zo als deze. Men moet hier vooral zuinig op zijn.

Tussen de malerij en het pakhuisje is nog een poortje en boven dat poortje is nog een steen die eraan herinnert dat daar vroeger een weeshuis en een gasthuis is geweest. Ook hier toch weer een betekenis van: "rondom de kerk voor geborgenheid".

Nu komt er een blok panden vanaf de Smalle Havenstraat tot de Hoogstraat dat eigenlijk al vanaf negentien twintig steeds maar jaar in jaar uit verschrikkelijk verminkt is geworden door er onooglijke winkelpuien in aan te brengen. De mensen weten niet eens hoe zij deze winkels moeten betreden, is daar soms een geheime deur? Tot even na de oorlog was er nog een steeg met een binnenplaats, waar jaren het loodgietersbedrijf van van Kooy is gevestigd geweest. Ook zat hier Priem, de fietsenmaker.

Op de hoek van de Hoogstraat een kolossaal pand met veel lof en sierwerk aan de gevel alwaar "de Concurrent", een schoenwinkel was gevestigd. Schoenen kocht je in die tijd vanaf één gulden negentig en voor drie gulden had men een paar goede schoenen.

Aan de overzijde van deze schoenwinkel was een sigarenwinkel. Een prachtige ronde deur met een geëtste ruit er in die zeer mooi was, met een verhoogde stoep aan de Marktzijde met rond hekwerk. Naast deze sigarenwinkel kwam het pandje van mevrouw van Yperen die daar een snoepwinkeltje had en veel borsthoning verkocht.

Vanuit haar achterkamertje kwam zij dan het winkeltje in. Eenvoudig gekleed en met een klein knotje in haar haar. Nooit heb ik haar maar eens zien glimlachen, laat staan lachen. Altijd even somber, of was dat het teken des tijds?

Naast deze snoepwinkel kwam nog een pand. Daar was de wagen- en carrosseriebouwerij van van der Horst. Hoeveel melkboeren hebben hier hun melkwagen vandaan of hun carrier? Vele bodediensten lieten hier hun wagen opbouwen en dat werd met zorg gedaan. Er heerste altijd een gezellige drukte en het geluid van de machines klonk dan ook vrolijk over de Markt. Ook verhuurde dit bedrijf handwagens, maar v.d. Hoek had nu eenmaal het monopolie van Vlaardingen.

Wat zou nu een plein zonder café zijn, nee, dan is het eigenlijk niet compleet. Zo ook hier was daar het café "Tivolie" met de erboven gelegen feestzaal. Hier werden de repetities gehouden van de mondharmonika vereniging "Leonidas"

Zo zijn wij rond de Markt gelopen en hebben vele dingen nog niet eens opgemerkt. Dat kan gebeuren, vooral als men weet dat er onder de grond ook nog wel wat zal wezen. Hoeveel Vlaardingers zullen er nog rondom de kerk begraven liggen? Tijdens het rooien van bomen in die tijd is er nog menig doodshoofd te voorschijn gekomen, waar de jeugd nog mee liep te voetballen, maar daar is snel een eind aan gekomen. Daar zorgde de politie wel voor en men had ontzag voor de dienders.

Wat zal er nog meer onder de bodem huizen? Volgens een verhaal dat ik van mijn vader heb gehoord, moet er nog een onderaardse gang lopen, die van een klooster moet zijn geweest. Dat klooster bevond zich in het voormalige pand van Jamin in de Breede Havenstraat. Achter dat klooster was een tuin gelegen dat met een poortje was verbonden met de Vrouwensteeg. Zouden daar toen de nonnen zijn doorgedaan en zodoende de naam "Vrouwensteeg" zijn geboren?

Van dat voormalige klooster moet dan een vluchtgang naar de kerk hebben gelopen. Misschien is hij wel ingestort of zijn er nog resten van onder de grond te vinden.

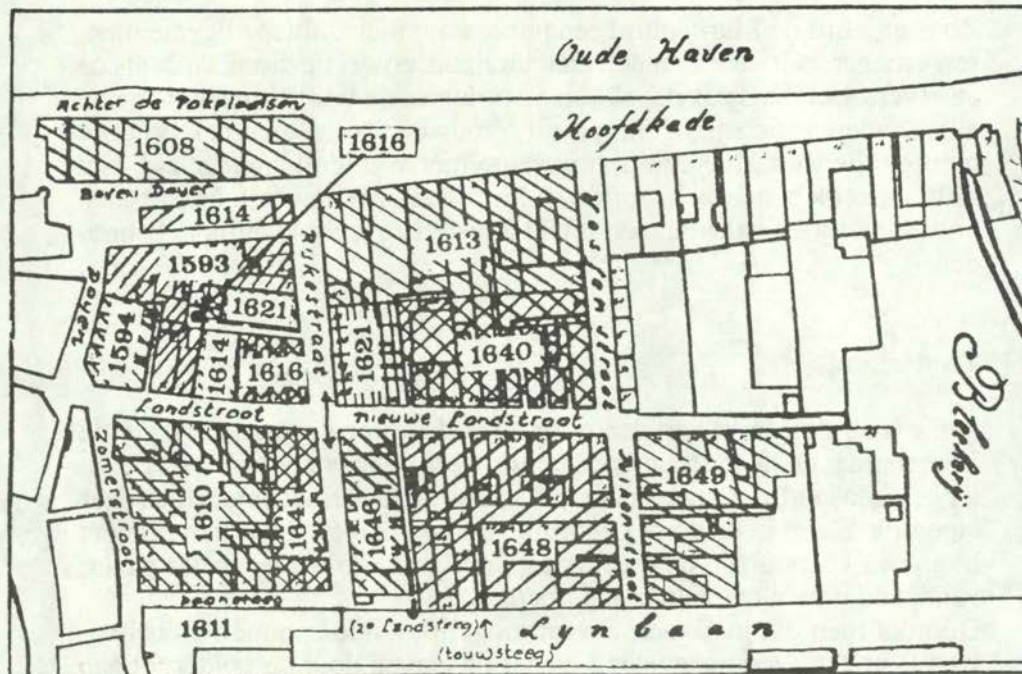
Zo is en blijft de Markt altijd een interessant plein, alwaar ik vele mensen vroeger naar de wacht heb zien brengen, zowel de dronkaards als de zwervers. Eenmaal zag ik ook een moordenaar de wacht binnengaan met zijn handen voor zijn ogen, terwijl Vrouwe Justitia neerkeek op deze mensen die toch eigenlijk door zwakte hier werden binnengeleid. Het blijft dan ook een brok historie wat hier staat of is geweest. Maar tijden komen en tijden gaan en men tracht alles nu zoveel mogelijk te behouden.

Zomerland

Als wij nu de Markt verlaten door de Breedesteeg belanden wij in de Zomerstraat en deze straat is eigenlijk weer ontstaan door het daarachter gelegen land, dat vroeger Zomerland werd genoemd, omdat men daar eigenlijk alleen in de zomer gebruik van kon maken. Er waren immers nog geen keersluizen en regelmatig liep het in de winter onder water, vandaar dat men het zomerland noemde.

Doordat men dat land toch zoveel mogelijk wilde benutten en bebouwen is er een dijkje aangelegd, vanaf de Haven door de polder tot aan de Maassluisdijk. Dit dijkje begon bij het huidige Waaigat en liep dan tot de touwbaan en vervolgens via de drie Polderstraten, de Prins Hendrikstraat, de Stationsstraat, de Pieter Karel Drossaartstraat, de Chopinstraat, de overweg van de Spoorwegen langs de Sunlightzeep fabrieken, ter hoogte van van Neerbos, langs de toenmalige Matex en de Windmill naar de Maassluisdijk. Dat was dan de Vetteoordsekade en deze ingedamde polder werd de Grote Vettenoordse Polder genoemd. Bij de haven kwam een Spui om de waterhoogte van deze polder op peil te houden. Later is aldaar een stoomgemaal geplaatst en door middel van de brede poldersloot werd deze polder op waterhoogte gehouden.

Toch hadden vele huizen die tegen de Markt geleund stonden aan de zijde van de Zomerstraat een houten- of stenen trap om hun woning te bereiken omdat de vloeren hoger lagen i.v.m. het steeds wassende water.

Zomerland.

Detail uit een wijkaart anno 1847. De verkoop van de diverse stroken grond is door middel van een jaartal in de gearceerde delen aangegeven.

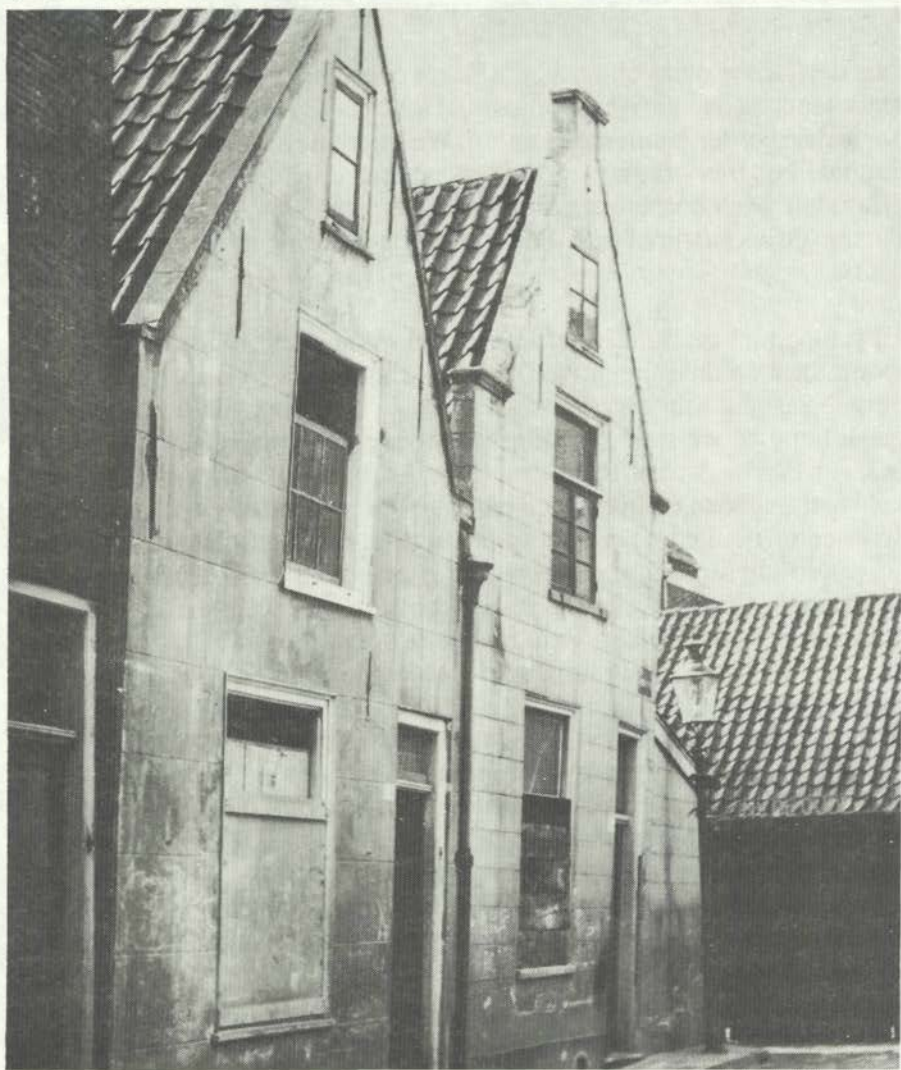
Door de stadsontwikkeling, begin dezer eeuw, werd dit dijkje vanaf de Steenplaats tot de huidige Chopinstraat afgegraven voor de woningbouw van de drie eerder genoemde straten. Wel bleef de sloot tot de haven gehandhaafd en met bruggen en duikers werden daar de straten met elkaar verbonden. Men kon immers deze dijk wel laten vervallen, want inmiddels was de spoorlijn of dijk die nu voor waterkering diende, aangelegd.

Wij stappen nu de Baanstraat in met links wat eenvoudige en sombere woonhuizen en daar tegenover de hoge blinde gevel van een schoolgebouw. Naast dat schoolgebouw kwamen de opstallen van de touwbaan, afgesloten met een stalen draaihek tegenover de Rijkestraat. Hier op de hoek van de Baanstraat/Rijkestraat stond het gebouw van het Leger des Heils met beneden de grote zaal en er boven nog een kleinere zaal. Ook was er een woongedeelte bij voor de dienstdoende officier. Het gebouw was eenvoudig ingericht met een paar rijen houten banken en een podium alwaar het korps tijdens de samenkomsten was gezeten. De vlag met het symbool van Bloed en Vuur, alsmede het portret van de stichter van het Leger des Heils William Booth sierden de achterkant van het podium.

Overigens was deze zaal voor vele Vlaardingers een vertrouwd onderkomen en vanuit dit gebouw werden alle activiteiten naar buiten uitgevoerd en dat waren er velen. Zonder aanzien des persoons werd de noodlijdende mens naar draagkracht geholpen en voor die hulp was altijd veel geld nodig. Maar strijdlustig als dit Heilsleger was trachtte het met alle middelen aan dat geld te komen.

Hoe gezellig was vroeger de straatzang onder gaslantaarns in de winterdag! Men moest luisteren naar hun liederen, bijgestaan door hun muziekcorps. Nee in die tijd had Het Leger een waardig bestaan in Vlaardingen veroverd.

De Baanstraat is eigenlijk een korte straat die tot de Rijkestraat doodliep. Bij de ingang van de touwbaan kon men het wagentje op de rails

Deel van de bebouwing Rijkestraat ZZ in de richting van de Baansteeg/Lijnbaan. Het merendeel van de huizen werd in 1648/1649 gebouwd. Situatie omstreeks 1920.

zijn werk zien doen, want het lijndraaien ging reeds machinaal. Men zag de lange kabels rusten op de draaibare hekken met hun geleidepennen er op. Deze touwbaan liep dan vanaf de Baanstraat tot aan de Parallelweg en dat was de achterzijde van de Oliegoedfabriek van van Toor. Zij eindigde ongeveer achter de school aan de Prins Hendrikstraat. Vroeger stond hier ter hoogte het grote wiel dat door de jongens werd gedraaid en dat moest wel een eentonig werk zijn geweest. Daarom is Michiel de Ruyter immers naar zee gevlucht?

Aan dat grote wiel heeft mijn moeder als meisje ook nog gedraaid. Zij kwam daar ook veel, daar haar vader een baander was. Zij draaide overigens niet als werkneemster, maar zomaar voor de speelsigheid.

De laatste jongen die daar aan dat wiel heeft gedraaid moet Jacob Schenk zijn geweest, een aparte figuur in Vlaardingen, klein van stuk en met ontzettende grote dwarse voeten. Deze touwbaan was aan de Oostzijde open- en aan de Westzijde dichtgemaakt.

Wij lopen nu de baan terug tot de ingang van de Rijkestraat. Er stond een huis tegen de touwbaan geleund en daar woonde de familie Thurmer die bedrijfsleider was van de touwbaan. De gehele Rijkestraat bestond uit een wirwar van bebouwing, zowel woningen als winkels. Vanaf de Baanstraat stonden aan de Zuidzijde woningen en aan de Noordzijde een dubbelpand naast het Leger des Heils. Op de hoek was de timmermanswerkplaats van Stam een kundig bekend staande timmermansbaas, vooral wat het zagen en vijlen betrof. Daar was hij een zeer goede vakman in. Tegenover deze timmermanswerkplaats was de melkhandel van Bezemer. Deze Bezemer reed door de stad met zijn paard en wagen om zijn klanten te bedienen. Hij was altijd een vrolijke man en had veelal de gewoonte om staande op zijn wagen zijn paard te besturen. Nooit zou hij een jongen die karretje wipte van zijn wagen verjagen, nee hij lachte maar wat en hij pruimde zijn tabak. Dat had hij zeker van de haringvissers overgenomen.

Naast de melkhandel van Bezemer was een uitbouw, een soort erkertje dat "Pothuisje" werd genoemd. Ernaast gelegen was een steegje met wat

huisjes, een soort hofje alwaar ook schipper Woensdrecht woonde. Naast dat steegje kwam de bakkerij en winkel van Suiker, dan nog een paar huisjes met klokgeveltjes en het laatste pandje was het winkeltje van Hugo Post. Op zijn Vlaardings zei men dan weer "Huchie Post". Het was dan ook een apart figuur in Vlaardingen, een klein mannetje met altijd een pet op gelijk de haringvissers met een glimmende klak.

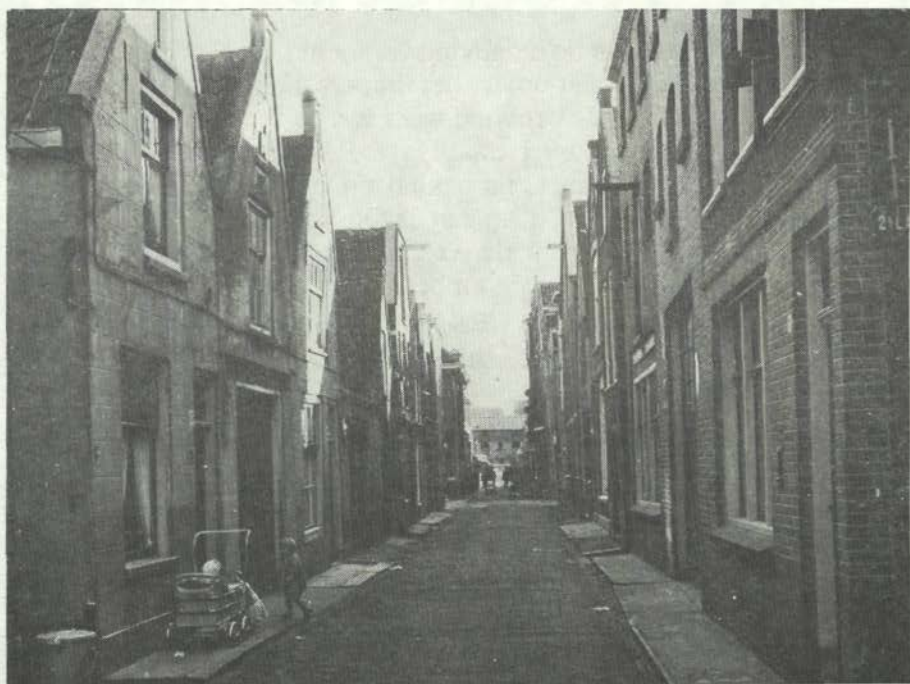
Het was een snoepwinkeltje maar er werden ook petroleum en sigaretten verkocht. Maar die sigaretten, dat ging dan wel stiekem van onder de toonbank want hij mocht geen sigaretten verkopen aan kinderen beneden de zestien jaar. Vóór die leeftijd mocht men immers niet roken. Doch dat sigarettenhandeltje floreerde overigens wel. Hij verkocht ze voor een cent. Ook verkocht hij sigaretten van drie voor een cent en dat was het merk Auto, maar dat moet toch wel bocht zijn geweest. Om de hoek van de winkel in de Lijnstraat was een gat in de muur waardoor het petroleumvat in de winkel werd gevuld.

Door dat gat werd door de jeugd, waaronder ook ik, stenen en vuil naar binnen gegooid en dan kwam Huchie kwaad zijn winkel uit. Daar was het ook om te doen en toch kwamen wij weer terug in de winkel om onze snoepcent klein te maken en door deze klandizie hield hij zich wel weer koest.

Aan de overzijde was daar een oud café met wat oude huizen. Dit café werd vroeger genoemd: "De Vergulde Buis". Het was ook een herberg, maar door zijn grote bouwvalligheid in het begin van de jaren dertig is het gesloopt en er kwam een geheel nieuw café met feestzaal, "Concordia" voor terug. Naast Concordia stond dan nog een oud dubbel pandje en dat was van Siem van Vliet van de Korte Dijk.

Ernaast was de textielwinkel gelegen van van der Schaft, wat jarenlang voor vele Vlaardings de textielwinkel was.

Niets was deze mensen teveel om hun klanten terwille te zijn. Vandaar ook de jarenlange handhaving van hun winkel speciaal door hun persoonlijke bediening die de Vlaardings eigen is. Dan weer wat woningen en zo zag de Rijkestraat er in die tijd uit.

Zicht op de bebouwing Landstraat in zuidelijke richting; situatie omstreeks 1950. De drie woningen op de foto werden na 1726 door Mr. metselaar Huijbrecht van Duijn gebouwd en vormden het sluitstuk van de oostelijke bebouwing van de straat.

De Landstraat

Ook deze straat werd naar de omgeving vernoemd. Heel vroeger was het ook wel Nieuwe Landstraat omdat het immers nieuwland was dus ook hier sprak het gemak en de eenvoud weer van de bevolking.

Wij beginnen vanaf de Zomerstraat/Dayer. Dan zien wij allereerst de wijnwinkel van de Bruin met zijn pakhuizen. Tot de Rijkestraat waren er pakhuizen met woningen, maar aan de Oostzijde was er meer nering. Op de hoek was daar de meubelzaak van van Aperen en tot de Rijkestraat afgewisseld met woningen en bedrijven. Daar was het schildersbedrijf van de gebr. Kramer wier vader mooie loggers kon schilderen en er was een stoffeerderij van de fam. Kijne en de laatste was dan Beze-mer, de melkhandel.

Gaan wij nu verder de Landstraat in dan zien wij links en rechts pakhuizen en ook mooie woninkjes. In één daarvan woonde de fam. Knoester. Het pandje zat altijd keurig in de verf en werd altijd goed onderhouden. Iets verder van deze familie was de waterstokerij van de fam. Mak, harde werkers. Zij hadden het moeilijk om hun hoofd boven water te houden. Menigeen die daar als huisvrouw kwam winkelen zal daar wel in het grote winkelboek hebben gestaan en geboekt als pofklant. Misschien zal deze familie er wel geld op toe hebben gelegd. Op de hoek was een machinefabriekje en naar ik meen van van t, Hart. Dat was dan op de hoek van de Vossenstraat. Nu de andere zijde: ook weer woninkjes en pakhuizen waaronder ook mooie, wel erg verwaarloosd, maar dat kwam door geldgebrek.

Plotseling stonden wij voor een steegje dat liep naar de zogenaamde Fuik. Dat steegje heette de Touwsteeg. De Fuik was dan weer een soort hofje maar daar was ook het loodgietersbedrijf van Polderman gevestigd. Menige jongen is daar geweest om een blikken bandje om zijn klomp te laten leggen als de kap er was afgevlogen.

Kwam man daar binnen dan stond daar de gesnorde loodgieter, ook al met een pet met glimmende klak die je overigens vriendelijk hielp met het maken van de klomp; kosten een nikkeltje (vierkant stuivertje). Die loodgieter was toch een lollige man. Hij lustte graag een borreltje. Jaren later heb ik nog met hem gewerkt!

Terug in de Landstraat zagen wij weer pakhuizen, vele met een eenvoudige tuitgevel, maar toch wel mooi. Daar was nog een mooi pakhuysje dat in 1600 was gebouwd, met groene luiken er voor. Het was toen reeds al wat verwaarloosd. In het hoekpand bij de Fuikstraat woonde ene Holtkamp. Dat was een vrachtrijder die het in die tijd ook niet breed had en zijn bestaan was heel moeilijk

Weer wat later kwam hier de timmermanswerkplaats van Jaap van der Zwan.

Wij zijn nu aangeland bij de kruising Vossenstraat/Fuikstraat en wij gaan nu eerst de Fuik in. Zo werd dat altijd gezegd; men zei dan ook nooit Fuikstraat maar gewoon "de Fuik". Deze Landstraat liep dood tot de touwbaan. Ook hier weer kuiperijen maar ook woningen alwaar ook houten trappen voor waren om de woning te kunnen betreden. Dat alles in verband met de hoge waterstanden van vóór de keersluizen. Hier stonden ook hoge pakhuizen van wel drie verdiepingen. Het einde was dan weer afgesloten met een hek van de touwbaan en men kon ook hier het touwdraaien weer goed waarnemen. Overigens had de touwbaan reeds een vrachtwagen, een Ford, groen geschilderd en de richtingaanwijzers werden vanuit de vrijwel open cabine bediend. Dat waren de z.g. pannekoeken, die werden dan bediend met een koortje. Zo ging dat in die tijd.

Lopen wij nu de Vossenstraat in dan ontdekt men naast het machinefabriekje waarvan de ramen afgedekt waren met keldergaas, de opslagplaatsen van de firma Betz en van Heyst. Dit was een groot bedrijf waar veel personeel werkte. Dikwijls sprak men van "de Plaats" omdat daar

Zicht op de Landstraat, gezien vanaf de Dayer in zuidelijke richting; situatie omstreeks 1960. De bebouwing aan de rechterzijde tot de 2e Landsteeg is thans geheel verdwenen en ingericht als parkeerplaats.

de haring werd verpakt en opgeslagen. Op de kop was dan het grote kantoor met ingang aan de Havenkade, er tegenover waren ook weer pakkerijen en opslagplaatsen die in de dertiger jaren plaats hebben moeten maken voor het overigens prachtige Postkantoor.

Zo men ziet wordt de Landstraat tweemaal doorkruist en gaan wij het laatste en Zuidelijkste gedeelte bewandelen. Hier is dan ook veel variatie. Op de hoek stond een hoog pand van drie verdiepingen (Westzijde) met daaronder kuiperijen gelegen, pakhuizen en dan kwam de schoenmakerij van een doofstomme schoenmaker waar de jeugd zijn ondeugend werk verrichtte door deze schoenmaker uit te dagen zodat hij rare klanken uit zou stoten. Zo was de jeugd immers ook al en dat zal wel blijven want er zit levensdrang in de mens.

Boven deze schoenmaker woonde ene Janna van Hulst, die werd "Gekke Janna" genoemd en waarom? Nu deze vrouw, die zeer zindelijk en schoon was en keurig in de Vlaardingse dracht rondliep, was de voormalige Kosteres geweest van de er tegenover gelegen Landstraatkerk. Zij is toen malende geworden en kon haar functie niet meer uitoefenen. In de avond kwam zij dan naar buiten en stond tegen de kerk te schelden en dan was het: "laat nu eens zien of je de Lieve Heer bent en verjaag de Duivel dan eens". Ook hier weer de jeugd maar roepen tegen haar: "Gekke Janna", net zo lang tot dat zij naar buiten kwam. Het gebeurde ook wel dat zij dan met het broodmes naar buiten kwam. Dan moest je maar benen maken en de jonge beentjes waren dan ook sneller.

Dan weer wat mooie woninkjes en in één daarvan woonde de fam. Dropert. Plotseling staan wij dan voor een mooi groen inrijhek met ernaast gelegen een mandenmakerij waar ene van t, Woud de mandenmaker woonde. Stapte men het hek door dan kwam men op een soort hofje.

Prachtig huisje uitgevoerd in IJsselsteen en de straat was eveneens mooi geel van de IJsselstenen gelijk een schilderstukje .

*Hoekpand Landstraat WZ - Fuikstraat NZ.
Het werd in 1651 in opdracht van Arijen Arijenszn. de Jonghe gebouwd.*

De mandenmaker was een vriendelijke man en met verbazing stond je naar zijn vaardigheid te kijken, hoe hij zijn manden en korven vervaardigde. Nooit zou hij een kind weggagen en gelaten deed hij zijn arbeid. Naast de mandenmakerij kwam men een grasveld tegen afgezet met een stalen hek. Dat was dan de Bleek van de Wit want er was een inrit en tegen de touwbaan was de wasserij van de Wit gelegen. Waarschijnlijk is dit grasland nog een overschot van de vroegere Gemeentelijk Bleek geweest. Rondom deze Bleek stonden eengezinswoningen waar vele arbeiders en vissers woonden. Ook woonde daar schipper Henk van Zelm die toen voor Pot heeft gevaren op de motorlogger de VL 76 "Exelsior" Het was daar vrij en knus wonen en er heerste een gemoedelijke sfeer. Een gedeelte grensde aan de touwbaan en het andere gedeelte, dat een achteringang had, grensde aan de baggersloot die werd bemalen voor het waterpeil in de Vettenoordse Polder. Deze woningen waren van ene Doelman die ook een kuiperij had.

Aan de Oostzijde vanaf de Vossenstraat waren er dan eerst weer pakhuizen. Dan kwam de eenvoudige Landstraatkerk en deze was van de Gereformeerde kerk en is later afgebroken toen de Oosterkerk werd gebouwd. Deze kerk was inwendig ook eenvoudig en de banken waren lichtgroen geverfd met een eenvoudig orgel dat met orgeltrappen werd bediend voor de luchttoevoer. Naast deze kerk kwam een keurig rijtje huizen met verhoogde stoep en op deze stoep waren van die mooie vierkante tegeltjes ingemetseld. Die werd dan ook wekelijks goed schoon geboend.

Naast de kerk woonde de familie van Minnen, waaronder ook de oud-wethouder. In zijn jonge jaren woonde daar ook de eigenaar van de Bleekwoningen, Doeleman. Dan was daar weer een brede steeg en daar stonden ook nog enkele woninkjes en in een dezer woningen woonde Frans de Bult, een andere naam kende men nauwelijks. Deze man had ook een bult en er werd gezegd dat hij van een lijfrente leefde omdat hij zijn lichaam na zijn dood "ter studie" had gegeven. Dat werd alom be-

Interieur van de Christelijk Gereformeerde Kerk aan de Landstraat, gebouwd 1877, gesloopt in 1960.

weerd. Ik heb hem nooit anders gezien dan netjes aangekleed en een pijp in zijn mond en een petje op.

Achter in deze steeg was nog een kuiperij van de fam. Doeleman. Vervolgens nog enkele vrije woningen tot de brug over de baggersloot. Het was een stenen brug afgezet met een stalen hekwerk. Overigens kon die sloot goed stinken in de zomerdag en de ratten vierden dan ook groot feest!

(wordt vervolgd in een volgend nummer van Tijdschrift)

Agenda 1990

Dinsdag 27 februari

Jaarvergadering, aanvang 19.30 uur, gevolgd door "De Vlaardingse muziekcorpsen"

Lezing met dia's, verzorgd door de Vlaardingse Muziekfederatie. Zaal Bethelkerk, Burgemeester Verkadesingel 26, aanvang 20.30 uur.

Dinsdag 27 maart

"En nooit was het stil..."

Een voordracht in woord en beeld over de gebeurtenissen in de lucht boven Vlaardingen tijdens de oorlogsjaren 1940/1945. Met onder andere vertoning van dia's en de film "Honger" door kolonel b.d. van de Koninklijke Luchtmacht, A.P. de Jong (tijdens de oorlogsjaren woonachtig aan de Wilhelminasingel in Vlaardingen) in het kader van de herdenking van de voedseldroppingen aan het eind van de maand april 1945. Zaal Triangel, Fransestraat 14, aanvang 20.00 uur.

Oproep:

De lezingencommissie heeft voor het seizoen 1990/1991 een avond in voorbereiding genomen onder het motto "Vlaardingen gefilmd, een collage van oud-Vlaardings filmmateriaal". De commissie zou graag door eenieder op de hoogte gebracht worden van zoveel mogelijk uniek filmmateriaal dat voor projectie tijdens die avond gebruikt zou kunnen worden

Uw schriftelijke reacties gaarne naar het adres:

A. Ouwendijk & Zn.

Korte Dijk 16-a-b (naast de molen)

3134 HB Vlaardingen

Tel. 010-4353322 (tijdens kantooruren)

Excursies 1990.

De zomerexcursie (mei/juni) zal ditmaal als reisdoel hebben Heemstede-Bennebroek. De Historische Vereniging uit die gemeente was in augustus 1989 te gast in Vlaardingen. Ze bracht, door ons begeleid, een bezoek aan het inrijke van Holy, het stadhuis, de Grote kerk en het nationaal Visserijmuseum. We werden allerhartelijkst voor een tegenbezoek uitgenodigd en we hebben gemeend daarvan gebruikte moeten maken.

De datum van de excursie en het programma staan op het moment van schrijven nog niet vast, maar de leden zullen daarvan tijdig via een aparte brief en uitnodiging op de hoogte gesteld worden. We zijn van plan de excursie met een bus en tegen een schappelijke prijs te maken.

De najaarsexcursie (september/oktober) zal een bezoek inhouden aan het Staelduinse bos, gelegen tussen Maasdijk en Hoek van Holland. Het ligt in de bedoeling, dat daar vlak vóór een lezing met dia's gehouden zal worden door de heer J.Dahmeijer van de Historische Werkgroep 's-Gravenzande. Lukt dat onverhoopt niet, dan volgt de lezing ná de excursie. De definitieve datum zal eveneens tijdig worden vastgesteld.

Tenslotte kunnen we u ook al melden dat de zomerexcursie 1991 naar Schoonhoven zal gaan, vermoedelijk gecombineerd met een lezing. Een en ander zal verzorgd worden door ons Jan Verhoeven, u nog wel bekend van de Delft-"Prinsenhof"excursie 1989.

In het volgende Tijd-Schrift (onder voorbehoud)

- "Bommenwerper stortte neer boven Vlaardingen" door L.A. Buynsters
- "Maarten van der Vlis, de kuipersschavenmaker" door W.J. van der Vlis Mzn.
- "Onderscheidingstekens en bluskleding in vroeger jaren bij de Vlaardingse brandweer" door C.W. Verhulst.

Illustraties: Alle illustraties zijn aangeleverd door de desbetreffende auteurs: het merendeel ervan bevindt zich ook in de verzameling van het Stadsarchief Vlaardingen.

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

- Secretariaat : Dhr C. Hart
Prins Bernhardlaan 12
3135 JB Vlaardingen
telefoon: 010 - 4347063
- Postgiro : 750978 t.n.v. penningmeester
- Ledenadministratie : Mevr S.W. v.d. Velden-van Hees
Hazelaardreef 65
3137 CG Vlaardingen
telefoon: 010 - 4742214
- Verkoop losse uitgaven : Dhr W.C. den Breems
Arnhold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
telefoon 010 - 4346864
- Redactie-adres Tijd-Schrift : Dhr F.W. Assenberg
Riouwlaan 63
3131 NK Vlaardingen
telefoon: 010 - 4342896